

Ἀριθμ. Πρωτ. 1172

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ γλυκύτες τῆς Ἁγίας Νυκτός τῶν Χριστουγέννων περιβάλλει καί πάλιν τόν κόσμον. Καί ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρωπίνων καμάτων καί πόνων, τῆς κρίσεως καί τῶν κρίσεων, τῶν παθῶν καί τῶν ἐχθροτήτων, τῶν ἀνησυχιῶν καί τῶν ἀπογοητεύσεων, προβάλλει μέ τήν ἰδίαν ὡς καί ἄλλοτε γοητεῖαν, πραγματικόν καί σύγχρονον ὅσον ποτέ, τό μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ, προτρεπόμενον ἵνα «δικαιοσύνην μάθωμεν οἱ ἐνοικοῦντες ἐπί τῆς γῆς» (πρβλ. Ἦσ. κς' 9), ὅτι «ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ» (Λουκ. β' 11).

Ἄτυχῶς, ὅμως, κατά τήν ἐποχήν μας, πολλοί ἄνθρωποι σκέπτονται ὅπως ὁ ἐκτελεστής ἐκεῖνος τῶν νηπίων Ἡρώδης, ὁ ἄνομος καί ἀδίστακτος, καί ἐξολοθρεύουν τούς συνανθρώπους των διά ποικίλων τρόπων. Ὁ στρεβλωμένος ἀπό τήν ἐγωκεντρικότητά του νοῦς τοῦ ἐξουσιαστοῦ τοῦ κόσμου τούτου, ὁ ὁποῖος προσωποποιεῖται εἰς τό φονικόν πρόσωπο τοῦ Ἡρώδου, εἶδε παραδόξως κίνδυνον διά τήν ὑπόστασίν του τήν γέννησιν ἐνός ἀθώου **Παιδίου**. Καί ὡς καταλληλότερον τρόπον διά τήν προφύλαξιν τῆς **κοσμικῆς ἐξουσίας** του ἀπό τόν κίνδυνον, τόν ὁποῖον ἐνέπνεεν εἰς αὐτόν –κατά τήν ἀποψίν του– ἡ γέννησις τοῦ Παιδίου, ἐπέλεξε τήν ἐξολόθρευσίν του.

Διά νά σωθῆ ἀπό τάς φονικάς διαθέσεις τό **Βρέφος Ἰησοῦς**, διά τό ὁποῖον ὠμίλησαν οἱ Ἄγγελοι, ἠναγκάσθη νά φύγῃ εἰς Αἴγυπτον, κατασταίν οὕτω, θά ἐλέγομεν

μέ την όρολογίαν τής έποχής μας, «**πολιτικός πρόσφυξ**», όμοϋ μετά Μαρίας τής Μητρος Αυτοϋ, τής Ύπεραγίας Θεοτόκου, καί τοϋ μνήστορος Ίωσήφ.

Είς τήν έποχήν μας, θεωρουμένην ώς έποχήν προόδου, πολλά παιδιά αναγκάζονται νά καταστοϋν πρόσφυγες ακολουθοϋντα τούς γονείς των διά νά σώσουν τήν ζωήν των, τήν όποιαν ύποβλέπουν ποικιλώνυμοι έχθροί των. Τό γεγονός τοϋτο, άποτελεϊ **όνειδος** διά τό άνθρωπινον γένος.

Διό καί επί τή Γεννήσει τοϋ **Παιδίου Ίησοϋ**, τοϋ άληθινοϋ λυτρωτοϋ καί Σωτήρος ήμών, διακηρύττομεν άπό τοϋ Άγιωτάτου Άποστολικοϋ καί Πατριαρχικοϋ Οίκουμενικοϋ Θρόνου ότι αί κοινωνίαί πᾶσαι πρέπει νά έξασφαλίσουν τήν άσφαλή ανάπτυξιν τών παιδίων καί νά σεβασθοϋν τό δικαίωμα των είς τήν ζωήν, είς τήν παιδείαν καί είς τήν κανονικήν ανάπτυξιν των, τήν όποιαν ήμπορεί νά έξασφάλιση ή άνατροφή καί διαπαιδαγώγησις των έντός τοϋ πλαισίου τής παραδοσιακής οικογενείας, μέ βάσιν τάς άρχάς τής άγάπης, τής φιλανθρωπίας, τής ειρήνης, τής άλληλεγγύης, άγαθών τά όποία κομίζει είς ήμάς σήμεραν ό δι' ήμάς σαρκωθείς Κύριος.

Ό τεχθείς Σωτήρ καλεϊ όλους νά άποδεχθώμεν τό **μήνυμα** τοϋτο τής σωτηρίας τών ανθρώπων. Είναί άληθές ότι είς τήν μακράν ανθρώπινην ιστορίαν οί λαοί έπραγματοποίησαν πολλές μετακινήσεις καί έποικισμούς. Ήλπίζομεν όμως ότι, μετά τούς δύο παγκοσμίους πολέμους καί τάς περι τής ειρήνης διακηρύξεις έκκλησιαστικών καί πολιτικών ήγετών καί όργανισμών, αί σύγχρονοι κοινωνίαί θά ήδύναντο νά έξασφαλίσουν τήν ειρηνικήν διαβίωσιν τών ανθρώπων είς τάς χώρας των. Άτυχώς, τά γεγονότα διαψεύδουν τήν έλπίδα, διότι μεγάλαί μάζαι ανθρώπων πρό τής άπειλής τής έξολοθρευσεώς των αναγκάζονται νά λάβουν τήν πικράν όδόν τής προσφυγιάς.

Ή διαμορφουμένη αύτη κατάστασις, μέ τό διαρκώς όγκούμενον κύμα τών προσφύγων, αύξάνει τάς ευθύνας ήμών, όσων έχομεν εισέτι τήν ευλογίαν νά ζώμεν ειρηνικώς καί μέ κάποιαν άνεσιν, νά μή μένωμεν άναίσθητοι ένώπιον τοϋ καθημερινοϋ δράματος χιλιάδων συνανθρώπων μας, αλλά νά εκφράσωμεν είς αυτούς τήν έμπρακτον άλληλεγγύην καί άγάπην μας, μέ τήν βεβαιότητα ότι κάθε ευεργεσία πρός αυτούς άποβαίνει είς τό πρόσωπον τοϋ τεχθέντος καί σάρκα λαβόντος Υίου τοϋ Θεοϋ, ό Όποίος ήλθεν είς τόν κόσμον όχι ως βασιλεύς, όχι ως έξουσιαστής, όχι ως δυνάστης, όχι ως πλούσιος, αλλά έτέχθη ως γυμνόν καί άνυπεράσπιστον Βρέφος, είς σμικρόν σταϋλον, άνευ έστίας, όπως ζοϋν αύτήν τήν στιγμήν χιλιάδες συνανθρώπων μας, καί ήναγκάσθη εκ τών πρώτων έτών τής έπιγείου ζωής Του νά ξενιτευθῆ είς χώραν μακράν, διά νά σωθῆ εκ τοϋ μίσους τοϋ Ήρώδου. Τών νηπίων τών σημερινών προσφύγων, θά έλέγομεν, τό άθών αίμα ή γῆ καί ή θάλασσα πίνουν, τοϋ δέ Ήρώδου ή άνασφαλής ψυχή «τό κοῖμα έδέξατο».

Αυτό τό τεχθέν καί είς Αίγυπτον πορευόμενον Θεϊον Βρέφος είναί ό πραγμα-

τικός υπερασπιστής τῶν σημερινῶν προσφύγων, τῶν διωκομένων ὑπό τῶν συγχρόνων Ἡρωδῶν. Αὐτό, τό **Βρέφος Ἰησοῦς, ὁ Θεός ἡμῶν**, «ἐγένετο τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής» (πρβλ. Α΄ Κορ. θ΄ 22), σύμμορφον πάντων ἡμῶν, τῶν ἀδυνάτων, τῶν ἐξουθενημένων, τῶν κινδυνευόντων, των προσφύγων. Ἡ συμπαράστασις καί ἡ βοήθεια ἡμῶν πρὸς τοὺς διωκομένους καί ἐκποπιζομένους συνανθρώπους μας, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, γένους καί θρησκείας, θά εἶναι διὰ τόν τεχθέντα Κύριον δῶρα πολυτιμότερα τῶν δώρων τῶν μάγων, θησαυροὶ τιμιώτεροι «χρυσοῦ καί λιβάνου καί σμύρνης» (πρβλ. Ματθ. β΄ 11), πλοῦτος πνευματικός ἀναφαίρετος καί μόνιμος, ὁ ὁποῖος δέν θά φθαρή ὅσοι αἰῶνες καί ἓάν παρέλθουν, ἀλλά θά μᾶς ἀναμένη εἰς τήν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Ἄς προσφέρωμεν ἕκαστος ὅ,τι δυνάμεθα εἰς τόν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν προσφύγων ἀδελφῶν μας ὀρώμενον Κύριον. Ἄς προσφέρωμεν εἰς τόν ἐν Βηθλεέμ τιτόμενον σήμερον μικρόν Χριστόν αὐτά τά τίμια δῶρα τῆς ἀγάπης, τῆς θυσίας καί τῆς φιλανθρωπίας, μιμούμενοι τήν Αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, καί ἄς προσκυνήσωμεν Αὐτόν μετὰ τῶν ἀγγέλων, τῶν μάγων, τῶν ἀπλοϊκῶν ποιμένων, κρᾶζοντες τό «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. β΄ 14), σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις.

Ἡ χάρις καί τό πλούσιον ἔλεος τοῦ **πρόσφυγος Βρέφους Ἰησοῦ** εἴησαν μετὰ πάντων ὑμῶν!

*Χριστούγεννα βιε΄
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν*

ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων,
Δυρραχίου καί πάσης Ἀλβανίας ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

«Πιστεύω... εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ τόν μονογενῆ, ... σαρκωθέντα... καί ἐνανθρωπήσαντα».

ΑΝΗΣΥΧΙΑ, πόνος καί φόβος ἀπλώνονται αὐτό τόν καιρό στή ζωή μας. Πολύμορφη ἀνέχεια, ξεντεμοί, δυσβάστακτες στερήσεις· τρομοκρατικά ξεσπάσματα ἐπιθετικότητας καί μίσους. Καί μέσα στή θολή ἀναταραχή, ἡ ἐορτή τῶν Χριστουγέννων ἔρχεται σάν ὀλοφώτεινη δέσμη παρηγοριᾶς, εἰρήνης καί ἐλπίδας.

Τά γεγονότα σχετικά μέ τή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τά περιγράφουν οἱ Εὐαγγελιστές Ματθαῖος καί Λουκάς, τονίζουν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀπό βρέφος ἀκόμη ἀντιμετωπίζει σειρᾶ δυσκολιῶν. Γεννίεται ὕστερα ἀπό ἓνα μακρῶ ταξίδι τῆς Παναγίας μητέρας Του, σέ χώρο φτωχικό τῆς Βηθλεέμ, οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας μένουν ψυχροί καί ἀδιάφοροι. Ἀκολουθεῖ τό μῖσος τῶν ἰσχυρῶν, τό διαβολικό σχέδιο τοῦ Ἡρώδη, ἓνας παράλογος καί ἄδικος διωγμός, πού Τόν ἀναγκάζει νά καταφύγει στήν Αἴγυπτο. Σέ ὅλες ὁμως τίς δύσκολες συνθήκες τῆς ζωῆς τοῦ μικροῦ Ἰησοῦ δεσπόζει ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ Πατρὸς.

Μὴν ἀποροῦμε, λοιπόν, καί μὴν τά χάσουμε, ὅταν βρισκόμαστε ἐμπρός σέ κακουχίες, ἐχθρότητες, ἀδικίες, φτώχεια, ἀδιαφορία καί ἀδιέξοδα. Οἱ δοκιμασίες εἶναι ἀναπόσπαστα στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπινου βίου. Ἄς μάθουμε νά τίς ἀντιμετω-

πίζουμε εἰρηνικά. Κυρίως μέ πίστη καί ἐμπιστοσύνη στήν πρόνοια καί τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη καί στίς σκοτεινές φάσεις τοῦ βίου μας, ὅταν ἀπειλές, στερήσεις, ἀσθένειες, ἀποτυχίες μᾶς συνθλίβουν, ἀντηχεῖ παρηγορητικά ὁ στίχος τοῦ Ψαλμοδοῦ: «*Ἐάν γάρ καί πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ*» (Ψαλμ. 22:4). Ἡ αἴσθησις τῆς πανταχοῦ καί πάντοτε παρουσίας τοῦ Θεοῦ παρηγορεῖ, ἐνισχύει καί ἐξασφαλίζει ἀντοχή καί εἰρήνη στόν πόνο καί τίς θλίψεις. Γεμίζει ἐπίσης τήν ψυχή μέ φῶς ἀγαλλιᾶσεως σέ ὄρες ἐπιτυχίας καί δημιουργίας.

Ἡ γνώσις τῆς παρουσίας καί προνοίας τοῦ Θεοῦ στόν κόσμον ἦταν μία ἀλήθεια ἀποδεκτή ἤδη ἀπό τήν ἀποκάλυψη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τό συγκλονιστικό Νέο πού τονίζει ἡ ἐορτή τῶν Χριστουγέννων εἶναι ὅτι ὁ Θεός ὄχι ἀπλῶς εἶναι παρών στόν κόσμον μας, ἀλλά ὅτι ὁ Υἱός καί Λόγος Του «σαρκώθηκε», προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση. Αὐτή ἡ ἀποκάλυψη διαφοροποιεῖ τή χριστιανική πίστη ἀπό τά ποικίλα θρησκευόμενα. Τό σύμβολο τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὑπογραμμίζει: *«Πιστεύω... εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ τόν μονογενῆ, ... σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου καί ἐνανθρωπήσαντα».* Ἐκτοτε, ὅσοι πιστεύουν σ' Αὐτόν καί βαπτίζονται στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος γίνονται μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ «ὅ ἔστιν ἡ Ἐκ-

κλησία» (Κολ. 1:24). Λαμβάνουν τή Χάρη και τή δύναμη νά μένουν «έν αὐτῷ», νά βρίσκονται σέ προσωπική κοινωνία μέ τόν Χριστό.

Τό βίωμα πού γαληνεύει τόν πιστό Χριστιανό εἶναι κάτι ἀκόμα ἐντονότερο ἀπό τήν ἀπλή θεϊκή παρουσία. Εἶναι ἡ ὑπαρξιακή «κοινωνία» μέ τόν ἐνανθρωπήσαντα Λόγο τοῦ Θεοῦ, μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό. «Ὁ φανερωθεῖς Λόγος διά τοῦτο κατέμειξεν ἑαυτόν τῇ ἐπικήρῳ τῶν ἀνθρώπων φύσει, ἵνα τῇ τῆς θεότητος κοινωνία συναποθεωθῇ τό ἀνθρώπινον» (Ἁγ. Γρηγόριος Νύσσης: Ὁ φανερωθεῖς Λόγος, γι' αὐτό ἔσμιξε τόν ἑαυτό Του μέ τή θνητή φύση τῶν ἀνθρώπων, γιά νά συναποθεωθεῖ τό ἀνθρώπινο μέσῳ τῆς κοινωνίας μέ τή Θεότητα). Μέ τή «σάρκωσή» Του, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ μᾶς προσέφερε τό ἀσύλληπτο δικαίωμα νά «μένωμε ἐν Αὐτῷ», νά μετέχουμε μυστικά στή ζωή ἀγάπης τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης διατύπωσε λακωνικά τήν ἐκπληκτική ἀλήθεια πού συνοψίζει τήν Καινή Διαθήκη: «Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστὶ, καί ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καί ὁ Θεός ἐν αὐτῷ» (Α' Ἰω. 4:16).

Ὁ Χριστός ἐπανειλημμένως ἀναφέρθηκε στό μυστήριο τῆς σχέσεώς Του μέ τόν Οὐράνιο Πατέρα. «Πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί καί ὁ πατήρ ἐν ἐμοί» (Ἰω. 14:11), «Καί ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστὶν οὐκ ἀφήκε με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ τά ἀρεστά αὐτῷ ποιῶ πάντοτε» (Ἰω. 8:29). Σέ αὐτή τή σχέση κοινωνίας μαζί Του καλεῖ ὅλους τούς μαθητές καί ἀποστόλους Του. Μέ σαφήνεια δήλωσε: «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τόν λόγον μου τηρήσει, καί ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καί

πρός αὐτόν ἐλευσόμεθα καί μονήν παρ' Αὐτῷ ποιήσομεν» (Ἰω. 14:23). Προσπατούμενο λοιπόν γιά τήν «κοινωνία» μαζί Του εἶναι ἡ συμμόρφωση τῆς συμπεριφορᾶς μας μέ τόν λόγο Του, μέ τό θέλημά Του, μέ τίς ἀρχές πού Ἐκεῖνος καθόρισε: τή δικαιοσύνη, τή φιλαλήθεια, τή μακροθυμία, τή συγχωρητικότητα, τήν ἀγνότητα, τήν ταπεινοφροσύνη καί τήν αὐτοθυσία.

Τό μεγαλύτερο δῶρο, ἀδελφοί μου, πού μᾶς προσφέρουν τά Χριστούγεννα εἶναι ἡ βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεός εἶναι «μεθ' ἡμῶν». Ὁ ἄπειρος καί παντοδύναμος Θεός, ὁ ἄχρονος καί ἀχώρητος, ὁ Ὅποιος «Ἀγάπη ἐστὶ», εἰσήλθε στόν χρόνο καί τόν χώρο τόν δικό μας. «Καί ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καί ὁ Θεός ἐν αὐτῷ» (Α' Ἰω. 4:16). Ὅποιος ἀγαπᾷ καί νιώθει διαρκῶς τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, τήν κοινωνία μέ τόν ἐνανθρωπήσαντα Λόγο Του, δέν φοβᾶται κανέναν καί τίποτε. «Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τόν φόβον» (Α' Ἰω. 4:18), κάθε μορφῆς φόβο.

Ἄς δεηθοῦμε, ὁ ἐν Τριάδι Θεός νά μᾶς δίνει τή δύναμή Του γιά νά μὴ λυγίζουμε ἀπό τίς θλίψεις, τίς ἀδικίες, τίς κακουχίες πού ὀρθώνονται στόν δρόμο μας. Γιά νά ἐνισχύει τήν αἴσθηση τῆς παρουσίας τοῦ οὐρανίου Πατρός, τή βεβαιότητα ὅτι στό κέντρο τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας δεσπόζει ὁ Ἐμμανουήλ - ὁ Χριστός. Καί μέ τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οἱ δοκιμασίες νά μεταμορφώνονται σέ εὐκαιρίες πνευματικῆς ὠριμότητας καί ἀγιασμοῦ.

Εἰρηνοφόρα Χριστούγεννα, εὐλογημένος καί δημιουργικός ὁ νέος χρόνος.

Ἐφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 2015

Ἡ χαρά τῶν Χριστουγέννων

Τοῦ Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης ΑΝΘΙΜΟΥ

ΕΠΑΝΕΡΧΟΜΕΘΑ καί πάλι μέ χαρές καί ἐλπίδες στό χριστουγεννιάτικο, αἰώνιο καί ἀνεπανάληπτο τοπίο, ὅπου ὁ ὕμνος τῆς Ἐκκλησίας «Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε...» συναντᾶται μέ τίς χορδές τῶν ὕμνων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν ἀνυμνούντων τό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ καί τήν ἀτελεύτητη δόξα του. Τό θαῦμα τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται μέ τήν ταπεινότητα καί τήν πτωχεία.

Μέσα σέ σπήλαιο ἀντί γιά κατοικία, πάνω σέ μιὰ φάτη ἀντί γιά λίκνο τῶν βρεφῶν, μέ τῶν ζῶων τά χνώτα ἀντί γιά θαλπωρή ζεστασιᾶς, μέ τούς ἀπόμακρους ποιμένες ἀντί γιά κοντινή ἀνθρωπίνη συμπαράσταση, μέ μόνο τό μητρικό φίλτρο ἀντί γιά στοιχειώδη ἰατρική βοήθεια, μέσα στό σκοτάδι τῆς νύχτας καί στήν ἀποξένωση, ἡ Θεοτόκος Μαρία «ἔτεκε τόν Υἱόν αὐτῆς τόν πρωτότοκον» (Μτθ. 1,25), τόν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, τόν Λυτρωτή Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὅμως, τοῦ βρεφικοῦ κλαυθμοῦ τήν φωνή ἐκάλυψαν οἱ μελωδικοί ὕμνοι «στρατιᾶς Ἀγγέλων, αἰνούντων καί λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λκ. 2,13). Τῆς μοναξιᾶς τήν σιωπή ἐράγισε τῶν ποιμένων ἡ ταπεινή ἐπίσκεψη καί ἡ γλυκεῖα γονυκλισία. Τό πυκνό σκοτάδι ὑπεχώρησε στοῦ φωτεινοῦ Ἄστρου τήν ἀναλαμπή. Καί τήν ἀπλότητα τοῦ ζωντανοῦ πίνακα τῆς Γεννήσεως ἐστόλισε τῶν σοφῶν Μά-

γων τῆς Ἀνατολῆς ἡ προσέλευση καί ἡ παρουσία. Ἐκείνη τήν ὥρα μόνον ἡ βουλή τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ἐγνώριζε τί θά ἐπακολουθοῦσε στήν ἱστορία τοῦ κόσμου, μέ τήν Ἐνανθρώπηση καί τήν Γέννηση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου τέμνεται διά παντός. Ἡ ἀλήθεια καί τό φῶς ἔχουν ἀνατείλει.

Τοῦτο τό περιλαμπρο γεγονός, κατανυκτικά, ὁμολογεῖ ὁ ποιητής καί μελωδός τῆς Ἐκκλησίας:

«Μυστήριον ξένον, ὁρῶ καί παράδοξον! Οὐρανόν τό Σπήλαιον, Θρόνον Χερουβικόν τήν Παρθένον, τήν Φάτην χωρίον, ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ Ἀχώρητος, Χριστός ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν».

Ὁ Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία του ἐμεγαλύνθησαν χάριν τοῦ κόσμου μέσα στήν ἱστορία, ἀφ' ἐνός μὲν μέ τήν ἀπελευθερωτική κυριαρχία τοῦ Εὐαγγελικοῦ Λόγου πού ἐπηρέασε ὅλο τόν κόσμο, ἀφ' ἐτέρου δέ μέ τίς δυσεξαρίθμητες ψυχές, πού μέ ὄπλα τήν χριστιανική πίστη καί τήν ἔμπρακτη ἀγάπη, ἔφθασαν λυτρωμένες στοῦ Οὐρανοῦ τά δώματα, ἀναμένοντας μαζί μέ τούς ἐπιζῶντες τήν Δευτέρα ἔνδοξη Παρουσία του.

Ἔχουν παρέλθει δύο χιλιάδες δέκα πέντε χρόνια, καί παρά τίς διαιρέσεις καί τά σχίσματα, ὁ Χριστός ἐπηρεάζει ἀποφασιστικά τόν ροῦν τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Ἡ πανανθρώπινη κοι-

νωνία έορτάζει πανηγυρικά τό τέλος του σκότους και πανηγυρίζει τό φως που έγέμισε τά πλάτη του ουρανού, μέ άμετακίνητο όρόσημο την Ένανθρώπιση και την Γέννηση του Χριστού. Όλα τά ανθρώπινα, όλα τά έπίγεια και όλα τά ουράνια μετρώνται και αξιολογούνται πλέον μέ τον Χριστό. Όπως διδάσκει ό Άπόστολος Παύλος περί του Κυρίου, ό Θεός Πατήρ «πάντα υπέταξεν υπό τούς πόδας αυτού, και αυτόν έδωκε κεφαλήν υπέρ πάντα τή Έκκλησία, ήτις έστι τό σώμα αυτού, τό πλήρωμα του τά πάντα έν πασι πληρουμένου» (Έφεσ. 1,22-23).

Όπου ό έορτασμός για την έναρξη της νέας ζωής παίρνει διαστάσεις κοσμικού γεγονότος, χωρίς αναφορά στη λυτρωτική παρουσία του Χριστού για τον άνθρωπο, τόσο έπιβεβαιώνεται ότι αυτός ό έορτασμός εξελίσσεται σε μία προσπάθεια φυγής από την πολυπλοκότητα, τό εφήμερο και τή σύγχυση της συγχρόνου ανθρώπινης κοινωνίας. Αυτό συμβαίνει διότι πολλοί άνθρωποι, και περισσότερο οί ήγέτες των χριστιανικών λαών, δέν άντελήφθησαν ότι έδω και αιώνες «έδόθη ή χάρις, ευαγγελίσασθαι έν τοις έθνεσι τον άνεξιχνίαστον πλοϋτον του Χριστού» (Έφεσ. 3,8). Ό πλοϋτος του Χριστού είναι ή αλήθεια, ή χάρις, ή λύτρωση, ή αιωνιότης και ή δικαιοσύνη. Όλα τά άλλα πλούτη είναι κίβδηλα και προσωρινά μπροστά στα δώρα που έπήγασαν από τό ταπεινό Σπήλαιο της Βηθλεέμ.

Έλατε, λοιπόν, άδελφοί μου, εύλογημένοι Όρθόδοξοι Χριστιανοί όπου γής μέσα στην Έκκλησία μας, για να έορτάσουμε «τουτο τό γεγονός» της

Γεννήσεως του Κυρίου, έναποθέτοντες τά προβλήματά μας, τίς άγωνίες μας και τά παράπονά μας στην πρόνοια και την άγάπη του άγιου Θεού. Έλατε να εμπνευσθοϋμε από την άπλότητα και την ταπεινώση του Χριστού, από την Βηθλεέμ μέχρι τον Σταυρό, για να γίνουμε και έμεις άπλοί και ταπεινοί, είτε είμεθα πλούσιοι ή πτωχοί, είτε κατοικούμε στην πολιτεία ή στα όμορφα και γραφικά χωριά μας. Έλατε να γεμίσωμε τίς καρδιές μας μέ ειρήνη και άγάπη προς όλους.

Έλατε να έξοφλήσωμε ένα χρέος που έχομε όλοι μας έναντι Θεού και ανθρώπων. Να βοηθήσωμε όσους ζοϋν μακριά από την πίστη και τό Ευαγγέλιο να έπιστρέψουν στην σωτήρια φάτνη της Έκκλησίας, για να κοινωνήσουν μέ τον Χριστό, να λυτρωθούν μέ τον λόγο του, να ακολουθήσουν «τοις ίχνεσιν αυτού» (Α΄ Πέτρ. 2,21), να σβήσουν την δίψα τους από την Σαχάρα της χωρίς Χριστόν ζωής και να νεκρώσουν τά πάθη τους. Επί πλέον να νικήσωμε τό αίσθημα της ανασφάλειας που μάς κατέχει, σταθμίζοντας ψυχραιμα την στάση μας απέναντι στην ζωή και τούς κινδύνους που συνεπάγεται στην εποχή μας. Καρτερία χρειάζεται και για τά έθνικά μας θέματα, αφού ή χαραυγή της ειρηνικής συνυπόρξεως μέ τούς έταίρους μας είναι ένιότε άπροσδιόριστη.

Παρ' όλα αυτά ή έλπίδα ανατέλλει και πάλι και ή πανανθρώπινη αναφορά στην Βηθλεέμ, τον τόπο όπου γεννήθηκε ό Χριστός, ξαναγεμίζει και πάλι τίς ψυχές μας μέ έλπίδες και όράματα. Γι' αυτό και οί εύχές από την Έκκλη-

σία πρὸς ὄλους εἶναι ἐορτάσιμες, γνήσιες καὶ ἐγκάρδιες, γεμάτες ἀγάπη καὶ ἐνότητα.

Οἱ κουρασμένοι, οἱ ἀδικημένοι καὶ ὅσοι δοκιμάζεσθε ἀπὸ τίς ἀτυχίες ἢ τίς συγκυρίες τῆς συγχρόνου ζωῆς, χαρῆτε τὴν ὑπομονή σας, τὴν ὑποταγή σας στὴν παραχώρηση τοῦ Θεοῦ, χαρῆτε τίς ψυχές σας φωληασμένες στὴν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ. Γιά ὄλους ὑπάρχει

χώρος στὴν ἀπεραντοσύνη τῆς θεϊκῆς ἀγάπης καὶ τοῦ θείου ἐλέους. Καὶ γιὰ τοὺς μετανάστες καὶ τοὺς πρόσφυγες, πού ἦλθαν ἀπάκτως στὴ Χώρα μας, ἐμεῖς ὄλοι Κράτος, Ἐκκλησία, ἰδιῶτες πολλὰ ἐπράξαμεν. Μακάρι νά φθάσουν στὶς νέες πατρίδες τους.

Καλά καὶ εὐλογημένα Χριστούγεννα.

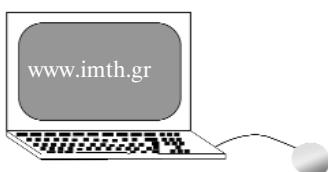
Ἐφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

24-12-2015

**ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ**

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- Τυπογραφεῖο: “ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ” Ἰασίου 1 - ΑΘΗΝΑ
- Ἀπευθύνεσθε: «ΕΥΛΟΓΙΑ» - Ἱερά Μητρόπολη - Βογατσικοῦ 7
Τ.Κ. 54622 - Θεσσαλονίκη
- Ἡ «ΕΥΛΟΓΙΑ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν.
- ISSN 2241-6552

Κάθε Κυριακή γίνεται ἀπευθείας μετάδοση τῆς Ἀρχιερατικῆς θείας Λειτουργίας ἀπὸ τὴν ἰστοσελίδα τῆς Ἱ. Μ. Θεσσαλονίκης στό διαδίκτυο www.imth.gr

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
† ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 4025

Ἀριθ. Διεκπ. 3385. Ἀριθ. Φ. 17

Ἐν Ἡρακλείῳ, τῆ 15-09-2015

Πρὸς

Τὸν Ἐξοχώτατον

Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας

κ.κ. Προκόπιον Παυλόπουλον

Προεδρικόν Μέγαρον

Βασιλέως Γεωργίου Β΄ 2

Ἀθήνας.

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Ἐκφράζω διὰ μίαν φορὰν ἀκόμη τὰ θερμὰ συγχαρητήριά μου διὰ τὴν Ἐκλογή Σας, ὡς τοῦ πρώτου Ἀρχοντος τῆς εὐλογημένης Χώρας μας, ὡς τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς.

Ὁλοψύχως εὐχομαι, ὁ Τριαδικὸς Θεὸς μας νὰ εἶναι πάντοτε βοηθὸς Σας, νὰ Σᾶς στηρίξῃ, νὰ ἔχετε ἐπιτυχίαν εἰς τὸ Πολυεύθυνον Ἐθνικὸν ἔργον Σας καὶ μεταξύ τῶν ἄλλων, νὰ πρωτοστατῆτε καὶ σέ ἔργα εὐποΐας, τὰ ὅποια τιμοῦν τὴν Χώραν μας καὶ τὸ Πρόσωπόν Σας.

Ἀναφέρομαι εἰς τὸ μεγάλο τάμα τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν ἄλλων Ἡρώων τῆς Ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς δέν ἔχει πραγματοποιηθεῖ ἀκόμη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πολιτεία μας, ἂν καὶ ἔχουν παρέλθει ἤδη 186 συναπτά ἔτη.

Ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Ἐθνικοῦ Ἐλλείμματος, τῆς τόσον μεγάλης Ἐθνικῆς καθυστερήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ποικίλης καὶ τῆς Οἰκονομικῆς κρίσεως, τὴν ὁποῖαν ἀντιμετωπίζομε σήμερον, ἡ ὁποία καθιστᾷ πολὺ δύσκολον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ Ἔργου αὐτοῦ, ἔχει προσφερθεῖ ὁ κ. Ἰωάννης Ἀναγνωστόπουλος, Ἐπιχειρηματίας ἀπὸ τὴν Βόννην Γερμανίας, ὁ ὁποῖος ἔχει προσφέρει ἀνθρωπιστικὴν βοήθειαν 75.000 τόνων ἀνά τὴν ὑφήλιον καὶ ἐπίσης πληθώρα ἄλλων κοινωνικῶν καὶ πνευματικῶν δραστηριοτήτων.

Ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς Ἕλληνας ἀπὸ τὴν Γερμανία, ἔχει ιδρύσει τὸ Ἴδρυμα Προασπίσεως Ἠθικῶν καὶ Πνευματικῶν Ἀξιῶν (Προεδρικό Διάταγμα ἀπὸ 17-9-1997), τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν εὐθύνην του ἀναλαμβάνει, ἐξ ὁλοκλήρου νὰ

ΟΧΗΜΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΟΘΩΜΑΝΙΣΜΟΣ

Άπό τόν ΝΙΚΟ ΜΕΡΤΖΟ

ΟΛΟΙ συμφωνοῦν ὅτι τό Ἰσλάμ πού ὁ Ρετζέπ Ταγίπ Ἐρντογάν ἐπανάφε-
ρε στήν Τουρκία ἀπό τήν αὐγή τοῦ 21ου

αἰώνα εἶναι ἥπιο. Ὡστόσο, κρίσιμες
πρωτοβουλίες του φέτος, μέ ἀποκορύ-
φωμα τήν κατάρριψη τοῦ ρωσικοῦ Σου-

➔ *συνέχεια ἀπό τήν σελίδα 9*

† ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΡΗΤΗΣ

χρηματοδότηση τό μέγα τοῦτο Ἐθνικόν Ἔργον, χωρίς νά ζητᾶ ὅποιαδήποτε
οἰκονομική βοήθειαν, οὔτε ἀπό τήν Ἐκκλησία, οὔτε καί ἀπό τήν Πολιτεία, νά
νομοθετήσῃ, νά διευκολύνῃ καί νά προάγῃ τήν Νομική πλευράν τοῦ Ἔργου
αὐτοῦ.

Ὁ δωρητής αὐτός, ὁ κ. Ἀναγνωστόπουλος καί οἱ συνεργᾶται του, ἀναλαμ-
βάνουν ὅπως διαβεβαιώνουν, νά προσφέρουν ὅλα τά ἔξοδα μέχρι τήν ἀποπε-
ράτωση τοῦ Μνημείου εὐποιίας, εὐχαριστίας, εὐγνωμοσύνης καί λατρείας εἰς
τόν Ἐλευθερωτὴν Σωτῆρα Χριστό.

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς πραγματικότητος καί τῆς καταστάσεως, ὅπως τήν ἐξέ-
θεσα, παρακαλῶ πολύ τήν Ἐξοχότητά Σας, ὡς Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας
μας, νά δεχθῆτε, νά ἀκούσετε καί νά κατανοήσετε τόν καλοπροαίρετο καί
πρόθυμον αὐτόν ἄνθρωπον, τόν κ. Ἀναγνωστόπουλον καί τούς συνεργάτας
του, οἱ ὅποιοι θά διασαφηνίσουν καί θά ἐκθέσουν τά αἰτήματά των, γιά τήν
πραγματοποίηση τοῦ Μεγάλου αὐτοῦ Ἔργου τοῦ Γένους μας.

Ἀξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Παρακαλῶ καί πάλιν τήν Ἐξοχότητά Σας, νά ικανοποιήσετε τό αἶτημα
αὐτοῦ τοῦ εὐλογημένου ἀνθρώπου - ἀδελφοῦ μας καί νά πράξετε μέ τό κῦρος
καί τήν μεγαλωσύνη Σας, ὅ,τι θέλετε, ὅ,τι εἶναι νόμιμον, ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε γιά τήν
πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ Μεγάλου Ἔργου τοῦ Ἔθνους μας.

Εὐχαριστῶ προκαταβολικῶς, τό Ἐξοχώτατον Πρόσωπόν Σας καί παρα-
καλῶ, νά ἐπιληφθῆτε τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος.

Πέραν τοῦ θέματος τούτου, θά εἶναι χαρά γιά τήν Κρήτη μας καί τούς
ἀνθρώπους της, νά ἐπισκεφθῆτε τόν Τόπο μας, ὅταν Ἐσεῖς θέλετε καί μπο-
ρεῖτε.

*Μέ εὐχές καί ἐν Κυρίῳ ἀγάπην
† Ὁ Κρήτης Εἰρηνναῖος*

χόι, πυκνώνουν τὰ ἐρωτήματα στή Δύση: Μήπως ὁ Ἑρντογάν δέν θέλει νά γίνει ἀπλῶς ἕνας νέος Κεμάλ, ἀλλά ἕνας ἐνδοξος σουλτάνος;

Σέ κάθε περίπτωση, τὰ τελευταῖα 12 χρόνια ὁ Ἑρντογάν ἀσκεῖ γεωπολιτική στρατηγική μέ ὄχημα τό Ἰσλάμ. Δέν ἔκρουσε ποτέ ὅτι θεωρεῖ ἐπαρχίες τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τώρα αὐτοδιοικούμενες ἀπλῶς, ὅσα κράτη προσέκυψαν ἀπό τή διάλυσή της στά Βαλκάνια, στή Μέση Ἀνατολή καί τή Βόρεια Ἀφρική.

Στά Βαλκάνια ἀσκεῖ ἐπιτυχῶς τόν Νεοοθωμανισμό. Τόν περιέγραψε ὁ καθηγητής Ἀχμέτ Νταβούτογλου, τότε ὑπουργός Ἐξωτερικῶν καί νῦν πρωθυπουργός, ὡς ἐξῆς: «Οἱ τουρκικές καί μουσουλμανικές μειονότητες σέ Βουλγαρία, Ἑλλάδα, Μακεδονία, Σαντζάκ, Κοσσυφοπέδιο, Βοσνία καί Ρουμανία ἀποτελοῦν σημαντικά στοιχεῖα τῆς βαλκανικῆς πολιτικῆς τῆς Τουρκίας. Ἡ ζώνη πού ξεκινᾷ ἀπό Μπίχατς, Βοσνία, Σαντζάκ, Κοσσυφοπέδιο, Ἀλβανία, Μακεδονία, Κίρτζαλι Βουλγαρίας, δυτική Θράκη καί καταλήγει στήν ἀνατολική Θράκη ἔχει τόν χαρακτήρα ζωτικῆς ἀρτηρίας γιά τή γεωπολιτική τῆς Τουρκίας».

Οἱ μουσουλμάνοι παρουσιάζουν τριπλάσιο δείκτη γεννήσεων σέ σύγκριση μέ τούς χριστιανούς. Ὁ πληθυσμός τῆς Τουρκίας ἐγγίζει τά 72.000.000, μέ ὑψηλό δείκτη γεννητικότητας καί μέσο ὄρο ἡλικίας τά 29 ἔτη. Ἡ Τουρκία ἔχει συνάψει διμερεῖς συμφωνίες στρατιωτικῆς συνεργασίας μέ τά Σκόπια, τή Βουλγαρία καί τήν Ἀλβανία. Στήν Ἀλβανία ἔχει ἐπενδύσει 2,7 δισ. δολάρια σέ 296 ἐπιχειρήσεις καί διαθέτει ναύσταθμο στόν Αὐλώνα. Ὁ

Ἑρντογάν ἐπισκέπτεται συχνά τίς βαλκανικές «ἐπαρχίες του» καί δέν κρύβει τίς προθέσεις του. Ἐνδεικτικά:

30 Σεπτεμβρίου 2011: Κάνει ναμάζι στό ὀθωμανικό Ζωγραφιστό Τζαμί στό ἀλβανοκρατούμενο Τέτοβο καί διακηρύσσει στά πλήθη τῶν πιστῶν: «Δέν μπορούμε νά σᾶς ξεχάσουμε ὅσο ἀνάμεσα ἡμᾶς βρίσκονται ἐγγόνια τῆς ὀθωμανικῆς κληρονομιάς. Ἀδέλφια μας ζοῦν στή Βοσνία, τήν Πρίστινα, στό Πρίζρεν, στά Σκόπια, στό Μοναστήρι, στό Τέτοβο».

11 Ἰανουαρίου 2014 στήν Πρισερένη, λίκνο τῆς «Μεγάλης Ἀλβανίας»: Τόν ὑποδέχονται οἱ πρωθυπουργοί τῆς Ἀλβανίας καί τοῦ Κοσόβου. Ἐνώπιόν τους διακηρύσσει: «Τό Κόσοβο εἶναι Τουρκία καί ἡ Τουρκία Κόσοβο».

13 Μαΐου 2015 στά Τίρανα: Θεμελιώνει καί χρηματοδοτεῖ μέ 30.000.000 εὐρώ τό μεγαλύτερο στά Βαλκάνια τζαμί καί ἐγκαινιάζει ἄλλο στό ὀθωμανικό φρούριο Πρέζε. «Εἶναι τό σύμβολο τῆς κοινῆς μας κληρονομιάς» δηλώνει.

Κατέστησε ὀρυμητήριό του στά Βαλκάνια τό κράτος τῶν Σκοπίων. Ἡ τουρκική TAV Airports Holding ἐκμεταλλεύεται τά δύο μοναδικά ἀεροδρόμια στήν πρωτεύουσα καί στήν Ἀχρίδα καί τόν ἐμπορευματικό ἀερολιμένα τοῦ Στίπ. Τό 2011 ἡ τουρκική τράπεζα Χάλκ ἐξαγόρασε τήν Ἐξαγωγική καί Πιστωτική Τράπεζα τῶν Σκοπίων. Τεχνικές ἑταιρίες τῆς Τουρκίας κατασκευάζουν τόν αὐτοκινητόδρομο Πρίστινα - Σκόπια καί γύρω ἀπό τήν πρωτεύουσα ἔχτισαν τούς ὑψηλότερους στά Βαλκάνια οὐρανοξύστες.

Ἐφημερίδα «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΧΟΛΗ ΙΣΛΑΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τοῦ ΣΑΡΑΝΤΟΥ Ι. ΚΑΡΓΑΚΟΥ
Ἱστορικοῦ - Συγγραφέως

ΣΤΗΝ διάρκεια τῶν σπουδῶν μου, εἶχα διαδραματίσει κάποιον κατά πολλούς σημαντικό ρόλο στήν ανάπτυξη καί καθοδήγηση τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος τῶν ἐτῶν 1961-1963.

Εἶχα τότε διαισθανθεῖ ὅτι κάποιος πολιτικός ἀγωνίζονταν γιά ψηφοθηρικούς κυρίως λόγους γιά τήν δημιουργία πανεπιστημίου στίς περιφέρειές του. Ἐπειδή φοβόμουν ὅτι οἱ πανεπιστημιακές σχολές θά φτυρώσουν σάν μανιτάρια σέ ὅλες τίς ἑλληνικές περιοχές (σήμερα συντηροῦμε 499 πανεπιστημιακά τμήματα) μέ ἀποτέλεσμα ἡ μόνη παραγωγή πού θά ἀνθεῖ στήν Ἑλλάδα, θά εἶναι ἡ παραγωγή πτυχιούχων ἀπροσδιόριστης χρησιμότητας, ἔκανα μία εἰσήγηση στό τότε ἀνώτατο φοιτητικό ὄργανο τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στήν ΔΕΣΠΑ, νά ἰδρυθεῖ στήν Κρήτη ἕνα κέντρο Ἀραβικῶν Σπουδῶν μέ σκοπό τήν προσέλευση –κυρίως– ξένων σπουδαστῶν.

Ἐδῶ καί χρόνια προσπαθοῦν γιά δημιουργία ἐδρῶν ἰσλαμικῶν σπουδῶν σέ διάφορα Πανεπιστήμια. Δέν εἶναι τόσο εὔκολο τό ζήτημα. Ὁ ὅρος ἀραβικές σπουδές εἶναι εὐρύτερος τοῦ ὅρου ἰσλαμικές σπουδές. Στόν ἀραβικό κόσμο δέν εἶναι τά πάντα ἰσλάμ. Ἡ Παλμύρα, γιά παράδειγμα, πού τώρα καταστρέφεται, εἶναι ἐκτός τοῦ κόσμου τοῦ Ἰσλάμ. Ἡ ὑποταγή παντός ἀραβικοῦ στό ἰσλάμ, εἶναι μορφή πνευματικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, πού σταδιακά ἐκτείνεται καί ἐκτός τῶν χωριῶν πού χαρακτηρίζονται –ὄχι πάντοτε ὀρθά– ὡς ἰσλαμικές. Ἐπιδιώκεται μία ἰσλαμική διείσδυση καί σέ χώρους πού πραγματικά θά ἔπρεπε νά εἶναι ἄβατοι γιά τό Ἰσλάμ.

Κατανοῶ ὅτι οἱ σπουδαστές τῆς Θεολογικῆς θά πρέπει ἀπό εἰδικούς καθηγητές καί εἰδικά συγγράμματα νά ἔχουνε μία ἔγκυρη πληροφόρηση γιά τίς βασικές ἀρχές τῶν κυριοτέρων θρησκειῶν (αὐτό ἄλλωστε γινόταν καί στό μάθημα τῆς Ἱστορίας). Ἀλλά δέν κατανοῶ τό γιατί πρέπει νά ὑπάρξει ἔδρα ἰσλαμικῶν σπουδῶν σέ Πανεπιστήμιο Ἑλληνικό καί μάλιστα σέ Θεολογική Σχολή. Ἐκτός βέβαια καί ἂν πρόκειται νά βουλευτεῖ κάποιος ἐπιδέξιος ἰσλαμιστής καθηγητής... Κατά βάση οἱ Θεολογικές Σχολές τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους δημιουργήθηκαν γιά τήν προαγωγή τῶν σπουδῶν τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς Θρησκείας, πού λόγω τῆς μακρᾶς δουλειᾶς, εἶχε ὑποχωρήσει, σέ σχέση μέ τήν πρόοδο πού εἶχε σημειωθεῖ στήν Δύση.

Δέν εἴμαστε χώρα μέ ἀπεριόριστες δυνατότητες. Ἄν σέ κάποιο Πανεπιστήμιο “στηθεῖ” ἔδρα ἰσλαμικῶν σπουδῶν ἀμέσως θά ὑπάρξει ἀνάλογο αἴτημα καί γιά

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΙΣΛΑΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τοῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΑΝΩΤΗ
Καθηγητοῦ Φιλολόγου

ΝΟΜΙΖΩ ὅτι δέν σᾶς ἀνησυχοῦν οἱ ἰσλαμικές σπουδές, ἀλλά ἡ σπουδή τῶν μουσουλμάνων νά κατακτήσουν τόν κόσμο μέ τήν τρομοκρατία. Καί φαντάζεται κανεῖς ὅτι ἓνα κέντρο ἰσλαμικῶν σπουδῶν θά καταρτίζει καί θά παρακινεῖ τρομοκράτες. Αὐτή τήν ὥρα αὐτό συμβαίνει μέσα στίς μουσουλμανικές χῶρες. Αὐτοί πού σφάζουν, καταστρέφουν, λεηλατοῦν, βιάζουν καί ἀναγκάζουν τούς μετριοπαθεῖς μουσουλμάνους νά αὐτοεξορίζονται καί νά πνίγονται στίς θάλασσες εἶναι ἀκραιφνεῖς μουσουλμάνοι μέ σχολαστική ἰσλαμική μόρφωση, ζηλωτές τοῦ ἰσλαμισμού.

Οἱ Εὐρωπαῖοι συνέταιροί μας, πού ἐπισπεύδουν τέτοιες πρωτοβουλίες νομίζουν πῶς ἐμεῖς δέν ξέρομε τό πνεῦμα τοῦ ἰσλάμ καί χρειαζόμαστε κατάρτιση. Ἄς μάθουν λοιπόν ὅτι ἐμεῖς ζήσαμε τήν πρακτική τοῦ ἰσλάμ ἑκατοντάδες χρόνια. Στό Πανεπιστήμιο διδάσκεται ἡ ἰσλαμολογία· μέχρι πρῖν λίγα χρόνια τά δίδασκε ὁ νῦν ἅγιος Ἀλβανίας Γιαννουλάτος καί τό σύγγραμμά του εἶναι μοναδικό σέ ἐπιστημονική πληροφόρηση. Ποιοί εἶναι ἄραγε οἱ σκοποὶ τῶν πατρῶνων μας, πού πιέζουν τήν κυβέρνησή μας νά κάνει τήν Ἑλλάδα ἰσλαμοποιημένη; Τέτοιο κέντρο ἰσλαμικῶν σπουδῶν

συνέχεια στή σελίδα 14 ➔

ἄλλο, μετά τό ἄλλο Πανεπιστήμιο... Καί ἂν τό ἴδιο αἶτημα –καί πολύ εὐλόγα– προβάλλουν ἐκπρόσωποι καί ἄλλων θρησκειῶν (π.χ. ἰνδουιστές) πῶς θά μποροῦμε νά προτάξουμε ἄρνηση; Ἄς εἶμαστε ἐπιτέλους σοβαροί. Τά νέα παιδιά βγαίνουν ἀπό τό Λύκειο καί δέν ξέρουν νά κάνουν τόν σταυρό τους, δέν ξέρουν ἀπ’ ἔξω οὔτε τό “Πάτερ ἡμῶν”, πολύ περισσότερο δέν ξέρουν τό νόημά του. Ἄς μήν ἀναφερθῶ στό Σύμβολο τῆς Πίστεως, τό “Πιστεύω”, πού κακοποιεῖται σέ κάθε Βάπτισμα.

Τό ζήτημα διά ἐμέ –δέν εἶναι μόνο θρησκευτικό· εἶναι εὐρύτερα πολιτικό. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι τό σοβαρότερο κεφάλαιο τῆς πολιτισμικῆς μας παράδοσης. Λεῖπει ἀπό τόν λαό μας, μία σέ βάθος γνώση. Αὐτήν τήν γνώση πρωτίστως πρέπει νά προσφέρουν στόν λαό μας, οἱ Θεολογικές Σχολές. Σέβομαι ἀπάνταστα τόν πολιτισμό τοῦ Ἰσλάμ καί ἔχω γράψει πολυσέλιδο βιβλίο γιά χῶρες, ὅπου κυριαρχεῖ θρησκευτικά ὁ Ἰσλαμισμός. Ὅμως τόν γνώρισα στίς χῶρες ὅπου ἀναπτύχθηκε καί θαρῶ πῶς ὅ,τι ἔγραψα γιά αὐτόν, δέν ἔχει τίποτε μειωτικό. Ἡ κατασκευή τῆς ἔδρας ἰσλαμικῶν σπουδῶν σέ κάποιο Ἑλληνικό Πανεπιστήμιο –καί μάλιστα στόν εὐαίσθητο χῶρο τῆς Μακεδονίας– θά εἶναι ἡ ἀρχή νέας κακοδαιμονίας. Καί ἐπιτέλους, ἄς θυμηθοῦμε καί τίς Ἑλληνικές Σπουδές.

Ποιές παγίδες κρύβει τό πρόγραμμα Ἰσλαμικῶν Σπουδῶν Θεσσαλονίκης

Τοῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΟΛΕΒΑ

Πολιτικοῦ Ἐπιστήμονος

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ φαίνεται διατεθειμένη νά προωθήσει τήν ὑλοποίηση τῆς Κατεύθυνσης Ἰσλαμικῶν Σπουδῶν στό Τμήμα Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐπειδή στήν κοινή γνώμη δέν ἔχουν

παρουσιασθεῖ ὄλες οἱ πτυχές καί οἱ ἐνδεχόμενες παγίδες πού κρύβονται πίσω ἀπό τά ὠραία λόγια, θά ἐπιχειρήσω μιά σύνοψη τῶν ἀρνητικῶν καί τῶν θετικῶν ἀπόψεων, ὅπως ἔχουν καταγραφεῖ μέχρι σήμερα.

➔ *συνέχεια ἀπό τήν σελίδα 13*

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΙΣΛΑΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

δέν ἔχει οὔτε ἡ Τουρκία. Διαβλέπομε ὅτι θέλουν νά προκαλέσουν ἐθνοφυλετική καί πολιτιστική σύγχυση, κάτι πού ἐπεδίωξαν καί στή μέση Ἀνατολή χωρίς νά τό κατορθώσουν λόγω τοῦ φανατικοῦ δυναμιμοῦ τῶν ἀκραίων τζιχάντ. Προκάλεσαν μόνο ἐπικράτηση τῶν ἀκραίων ἰσλαμιστῶν.

Ἡ ἀνησυχία τῶν προβληματισμένων στό ζήτημα αὐτό θεολόγων εἶναι μεγάλη σέ ὅσο βαθμό δέν πιστεύουν ὅτι ὁ Θεός κυβερνᾷ τά ἀνθρώπινα. Ἄν ἡ πλειονότητα τῶν φοιτητῶν τιμᾷ μέ τήν παρουσία τῆς τῆ διδασκαλία τῶν καθηγητῶν, πού ὑποστηρίζουν αὐτό τό κέντρο, καί δέν ἀπέχει ἀπό τίς παραδόσεις τους, αὐτό σημαίνει ὅτι εἶναι αὐτοκατάκριτοι καί ὅτι ἐφόσον τιμοῦμε τήν ἐλευθερία συνειδήσεως, δέν δικαιούμαστε νά δυσαναχετοῦμε.

Καί ἂν ἀκόμα λειτουργήσῃ τό κέντρο ἰσλαμικῶν σπουδῶν, καί ἂν ἀκόμα κα-

ταργηθεῖ τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στά σχολεῖα, τά ἀποτελέσματα θά εἶναι δυσανάλογα πρός τά ἀναμενόμενα ἀπό τούς νεοεποχίτες, γιατί τότε θά ἀφυπνιστοῦν πολλοί καί θά ἀντιδράσουν.

Οἱ μεγαλομάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας μας βγῆκαν ἀπό μιά ἐποχή, πού ὄλες οἱ πόλεις τοῦ κόσμου ἦταν γεμάτες ἀπό εἰδωλολατρικές σχολές. Ἡ πίστη τῶν μαρτύρων Χριστιανῶν τίς ἀφάνισε σάν τά τείχη τῆς Ἱερουσολῶν. “Αὕτη ἡ νίκη ἡ νικήσασα τόν κόσμον, ἡ πίστις ὑμῶν”. Ἡ Ἐκκλησία δέν πρέπει νά ἀμύνεται στά πνευματικά ζητήματα, ἀλλά νά ἐπιτίθεται. Νά ἐπιτίθεται μέ τήν πίστη καί τήν ἀγάπη.

Ὁ Ἰουλιανός ὁ Παραβάτης ἀπέλυσε ὅλους τούς Χριστιανούς δασκάλους ἀπό τά σχολεῖα. Δέν ἤθελε οὔτε τά χριστιανόπαιδα νά μαθαίνουν γράμματα. Ἀπέτυχε παταγωδῶς. Γιατί ν’ ἀνησυχοῦμε λοιπόν;

Οι καθηγητές και τά πολιτικά πρόσωπα πού στηρίζουν τήν ίδρυση τετραετούς κατευθύνσεως-προγράμματος Ἰσλαμικῶν Σπουδῶν στό Τμήμα Θεολογίας Θεσσαλονίκης θεωροῦν ὅτι ἔτσι θά προσελκυσθοῦν τά μετριοπαθῆ στοιχεία τῆς μειονότητος τῆς Θράκης καί θά προτιμοῦν νά σπουδάσουν σέ ἑλληνικό Πανεπιστήμιο παρά στήν Τουρκία. Οἱ σχεδιαστές τοῦ Προγράμματος πιστεύουν ὅτι οἱ ἀπόφοιτοι θά μποροῦν νά διδάξουν τά μουσουλμανικά Θρησκευτικά στά Δημοτικά Σχολεῖα πού ὀνομάζονται μειονοτικά, καθώς καί νά κηρύξουν στά τζαμιά ἔχοντας ἑλληνογενή καί ὄχι τουρκογενή παιδεία. Προσωπικά πιστεύω ὅτι οἱ ὑποστηρίζοντες τό Πρόγραμμα εἶναι καλοπροαίρετοι, ἀλλά οἱ παγίδες καί τά ἀρνητικά στοιχεία θά ἀνατρέψουν ἀπό τήν πρώτη στιγμή τίς καλές προθέσεις.

Ὁ ἀντίλογος ξεκινᾷ μέ τήν ἀντίδραση τῶν ἰδίων τῶν Πανεπιστημιακῶν. Τό Πρόγραμμα ἔχει ψηφισθεῖ μόνο ἀπό μία μερίδα Διδασκόντων τοῦ Τμήματος Θεολογίας, ἐνῶ τό ἀδελφό Τμήμα, δηλαδή τῆς Ποιμαντικῆς καί Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου ἀντέδρασε εὐπρεπῶς, ἀλλά ἐντόνως. Οἱ καθηγητές αὐτοῦ τοῦ Τμήματος θεωροῦν ὅτι οἱ Μουσουλμάνοι ὑποψήφιοι δάσκαλοι τῶν μειονοτικῶν Δημοτικῶν μποροῦν ν' ἀποφοιτοῦν ἀπό εἰδικά προγράμματα τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καί ὄχι ἀπό μία Ὁρθόδοξη Θεολογική Σχολή.

Ἄλλωστε, θυμίζουμε οἱ ἀντιδρώντες, ἀπό τό 1968 μέχρι τό 2009 λειτουργοῦσε θαυμάσια στή Θεσσαλονίκη ἡ

Εἰδική Παιδαγωγική Ἀκαδημία (ΕΠΑΘ), ἡ ὁποία δίδασκε τά ἑλληνικά, τά τουρκικά καί τό Κοράνιο σέ Μουσουλμάνους τῆς Θράκης, οἱ ὅποιοι στή συνέχεια διορίζονταν δάσκαλοι στά μειονοτικά σχολεῖα μέ μισθό ἀπό τήν Ἑλληνική Πολιτεία. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Γ. Α. Παπανδρέου τήν κατήργησε μέ τή δικαιολογία ὅτι ἦταν τριετής. Θά μπορούσε σήμερα νά ἀνασυσταθεῖ καί μέ Προεδρικό Διάταγμα νά γίνεи τετραετοῦς φοιτήσεως.

Ἐπάρχει ἡ ὑποψία, ἡ ὁποία ἐνισχύεται ἀπό τίς πρόσφατες δηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας περί μεταλλάξεως τῶν Ὁρθοδόξων Θρησκευτικῶν σέ Θρησκευτολογία, ὅτι ἡ ίδρυση τέτοιου Προγράμματος μέσα στό Τμήμα Θεολογίας εἶναι ὁ Δούρειος Ἴππος γιά τή μετατροπή τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης ἀπό Ὁμολογιακές σέ Θρησκευτολογικές. Ἄν γίνεи κάτι τέτοιο θά ὑπάρξει σοβαρή ἐθνική ζημία, διότι μέχρι σήμερα οἱ δύο Θεολογικές Σχολές μας ἔχουν ἐκπαιδεύσει μέ ὑποτροφίες τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Κράτους ἑκατοντάδες ἀλλοδαπούς Ὁρθοδόξους ἀπό τήν Ἀνατολική Εὐρώπη, τήν Ἀφρική καί τή Μέση Ἀνατολή. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἐξελίχθηκαν σέ Πρόσβεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ στίς πατρίδες τους. Θυμίζω χαρακτηριστικά ὅτι ὁ νῦν Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰωάννης Ι' καί οἱ περισσότεροι Σέρβοι Μητροπολίτες ὀμιλοῦν ἄριστα τήν ἑλληνική, διότι σπούδασαν στήν Ἀθήνα ἢ στή Θεσσαλονίκη.

Ποιός Σέρβος ἢ Ἀραβόφωνος Ὁρθόδοξος θά ἔρχεται πλέον στίς Θεολο-

γικές Σχολές μας, αν μαθευτεί ότι αναμινγύουμε την Ὁρθοδοξία μέ τό Ἰσλάμ, τήν ὥρα μάλιστα πού στή Μέση Ἀνατολή καί στό Κοσσυφοπέδιο οἱ Ὁρθόδοξοι δέχονται ἄγρια πίεση ἀπό ἀκράιους τοῦ Ἰσλάμ; Τώρα πού οἱ πρώην κομμουνιστικές χῶρες στρέφονται στήν Ἑλλάδα γιά νά διδαχθοῦν τήν κοινή Ὁρθόδοξη Πίστη, ἐμεῖς θά ἰσλαμοποιήσουμε τή Θεολογική Σχολή καί θά καταργήσουμε τό Ὁρθόδοξο μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν;

Ἐξ ἄλλου τό πείραμα πού προωθεῖται μέ τό Πρόγραμμα Ἰσλαμικῶν Σπουδῶν στό ΑΠΘ θά βλάψει καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τήν Χάλκη. Ἄν ἡ Ἑλλάδα ὠθεῖ τοὺς Μουσουλμάνους νά σπουδάσουν τήν πίστη τους σέ μία Ὁρθόδοξη Θεολογική Σχολή, τότε τό αἶτημα τοῦ Πατριάρχου γιά ἐπαναλειτουργία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης δέν πρόκειται ποτέ νά ὑλοποιηθεῖ. Οἱ Τοῦρκοι θά μετατρέψουν τήν Χάλκη σέ Ὁρθόδοξο τμήμα τοῦ Ἰσλαμικοῦ Σεμιναρίου μέ Μουσουλμάνο Πρόταμι!

Οἱ προβληματισμοί ἐθνικῆς φύσεως ἔχουν καί μία ἄλλη παράμετρο. Οἱ ὑποστηρικτές τοῦ Προγράμματος παραδέχθηκαν ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου τοῦ ΑΠΘ ὅτι δέν ἔχουν ἐλληνική χρηματοδότηση, ἀλλά θά βροῦν ἀπό τόν Ἐμίρη τοῦ Ὁμάν καί ἀπό ἄλλα μουσουλμανικά κρατίδια. Δηλαδή θά δεχθοῦμε νά παρεμβαίνει στήν Ἀνωτάτη Παιδεία ὁ ἰσλαμικός κόσμος καί μάλιστα ὁρισμένα κράτη, τά ὁποῖα στήν

Ἰσλαμική Διάσκεψη ὑποστηρίζουν τό παράνομο ψευδοκράτος τῶν Τουρκοκυπρίων!

Καί ἀπό ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς πάσχει τό Πρόγραμμα. Δέν ὑπάρχει ἐπαρκές ἐπιστημονικό δυναμικό γιά νά διδάξει στοὺς Φοιτητές –κυρίως Μουσουλμάνους τῆς Θράκης– καί οἱ σχεδιαστές ἔχουν προτείνει δύο λύσεις: α) τά περισσότερα μαθήματα νά τά διδάσκουν Ὁρθόδοξοι Θεολόγοι ἢ β) νά γίνει εἰσαγωγή καθηγητῶν ἀπό Ἰσλαμικές χῶρες. Στήν πρώτη περίπτωση οἱ ἀπόφοιτοι θά γίνουν δυστυχημένοι, διότι κανένα τζαμί καί καμία μουσουλμανική κοινότητα στή Θράκη δέν θά τοὺς δεχθεῖ. Θά τοὺς θεωροῦν αἰρετικούς Μουσουλμάνους καί θά προτιμήσουν νά στραφοῦν σέ μαθήματα ἰδιωτικά χρηματοδοτούμενα ἀπό τήν Τουρκία ἢ τή Σαουδική Ἀραβία. Στή δεύτερη περίπτωση θά ἔχουμε τόν κίνδυνο ὁρισμένοι ἀπό τοὺς ἐπισκέπτες καθηγητές νά εἶναι φορεῖς ἀκράιων ἰσλαμικῶν ἰδεῶν.

Πρός ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων δηλώνω ὅτι σέβομαι τό δικαίωμα τῶν Μουσουλμάνων συμπατριωτῶν μας τῆς Θράκης νά ἐκπαιδευθοῦν σέ ἐλληνικό ΑΕΙ καί μάλιστα ὡς δάσκαλοι τοῦ Ἰσλάμ. Προτείνω αὐτό νά γίνει σέ μία ξεχωριστή δομή, ὅπως ἦταν ἡ ΕΠΑΘ, καί ὄχι στήν Ὁρθόδοξη Θεολογική Σχολή, ἢ ὁποῖα πρέπει νά διατηρήσει τήν κληρονομιά τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου καί τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ.

Τό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδας δέν ἔχει λυθεῖ

Ἦ Μάρτιν Γούλφ, ἀρθρογράφος τῶν *Financial Times*

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ πρόβλημα δέν ἔχει «ἐπιλυθεῖ κατά καμία ἔννοια», ἐπιμαῖ ὁ Μάρτιν Γούλφ, βασικός οικονομικός ἀρθρογράφος τῶν *Financial Times* καί ἕνας ἀπό τούς οικονομικούς σχολιαστές μέ τή μεγαλύτερη ἐπιρροή διεθνῶς. Ὁ Γούλφ, πού θά βρεθεῖ στήν Ἀθήνα τήν ἐρχόμενη ἐβδομάδα γιά νά λάβει μέρος στήν ἐτήσια διάλεξη τοῦ ΕΛΙΑΜΕΠ (τήν Τετάρτη στό Γαλλικό Ἰνστιτοῦτο), μετέδωσε στήν «Κ» τήν αἴσθησή του ὅτι εἶναι πολύ πιθανός ὁ ἐκτροχιασμός τοῦ ἑλληνικοῦ προγράμματος, καθῶς «ἡ κυβέρνησή σας καλεῖται νά ἐφαρμόσει ἕνα πρόγραμμα στό ὁποῖο ξεκάθαρα δέν πιστεύει».

Στήν περίπτωση μιᾶς νέας ὑποτροπῆς πάντως, θεωρεῖ πιθανό –«ἀν καί κάθε ἄλλο παρά σίγουρο»– οἱ ἄλλες χῶρες τῆς περιφέρειας τῆς Εὐρωζώνης νά ἐξέλθουν ἀλώβητες ἀπό τήν ὅποια ἀναταραχή, χάρη κυρίως στόν Μάριο Ντράγκι, στόν ὁποῖο πιστώνει σέ μεγάλο βαθμό τήν ἀνάκαμψη τῆς εὐρωπαϊκῆς οικονομίας.

Σέ ἐρώτηση τῆς «Κ» γιά τά μεγαλύτερα λάθη στή διαχείριση τῆς ἑλληνικῆς κρίσης, ἀναφωνεῖ: «Ἀπό ποῦ νά ξεκινήσουμε; Κατ' ἀρχάς ἡ Ἑλλάδα δέν ἔπρεπε νά ἐνταχθεῖ στήν Εὐρωζώνη. Ἀφοῦ ἔγινε μέλος, δέν ἔπρεπε νά κυβερνηθεῖ ὅπως κυβερνήθηκε. Μετά, ὅταν ξέσπα-

σε ἡ κρίση, δύο πράγματα ἔπρεπε νά γίνουν ἀποδεκτά:

Πρῶτον, ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά χρειαζόταν μιᾶ δραστική, βίαιη ἀπομείωση τοῦ χρέους της, τό ὁποῖο βρισκόταν σέ ἰδιωτικά χέρια. Αὐτό ἀγνοήθηκε –οὐσιαστικά τό πρῶτο πρόγραμμα σχεδιάστηκε μέ σκοπό τή διάσωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Ἀπλά ἔγινε “ξέπλυμα” τῆς διάσωσης αὐτῆς μέσω τῆς Ἑλλάδας».

Τό δεύτερο μεγάλο λάθος τῶν δανειστών, κατά τόν Γούλφ, εἶναι ὅτι ἔκαναν ἐπιφανειακή διάγνωση τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος. «Δέν ἦταν ἀπλά θέμα μακροοικονομικῆς ἀνισορροπίας. Ἡ Ἑλλάδα ἀντιμετωπίζει θέμα ἀνάπτυξης (σ.σ.: development). Γιά νά μπορέσει νά λειτουργήσει στό πλαίσιο τῆς σύγχρονης εὐρωπαϊκῆς οικονομίας, χρειαζόταν μιᾶ θεμελιώδη ἀναμόρφωση τῶν ἰδιωτικῶν καί τῶν δημόσιων θεσμῶν της. Κάτι τέτοιο ἀπαιτεῖ χρόνια, ὄχι λίγους μήνες, καί δέν εἶναι πραγματικά δουλειά τοῦ ΔΝΤ. Εἶναι δουλειά τῆς Παγκόσμιας Τράπεζας ἢ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τράπεζας γιά τήν Ἀνοικοδόμηση καί τήν Ἀνάπτυξη».

Ἀκόμα καί ἡ ἐνεργοποίηση αὐτῶν τῶν ὀργανισμῶν, δέν θά ἦταν ἐχέγγυο ἐπιτυχίας, λέει ὁ Γούλφ, ἐπικαλούμενος καί τά διδάγματα πού ἄντλησε ἀπό τή

θητεία του στην Παγκόσμια Τράπεζα: «Οί χώρες δέν άναμορφώνονται άπό έξω, μόνο άπό μέσα. Τό έρώτημα λοιπόν εΐναι: Θέλουν οί Έλληνες μιά σύγχρονη δημόσια διοίκηση, μιά σύγχρονη Έπιτροπή Άνταγωνισμού και όλα τά σχετικά; Άν δέν τό θέλουν, δέν πρόκειται νά συμβεί. Άλλά μέχρι στιγμής, δέν τούς έχουμε δώσει πραγματικά τήν εύκαιρία νά τά επιδιώξουν».

Οί κίνδυνοι και οί έμμονές

Άν τό 2015 ήταν ή χρονιά του παρ'όλίγον Grexit, τή νέα χρονιά θά βρεθεί στό έπίκεντρο τής ευρωπαϊκής συζήτησης τό Brexit, καθώς ή χώρα του άναμένεται νά ψηφίσει υπέρ ή κατά τής παραμονής στην Ε.Ε. Ο Γούλφ πιστεύει ότι οί συμπατριώτες του θά ψηφίσουν υπέρ τής παραμονής. Ωστόσο «είναι αδύνατον νά προβεί κανείς σέ άσφαλείς προβλέψεις», κυρίως έπειδή ό πολιτικός διάλογος στή Βρετανία για τήν Ε.Ε. αυτή τή στιγμή εΐναι «δηλητηριώδης», ενώ υπάρχει μεγάλη πιθανότητα νά διχαστεί έπί του θέματος τό Συντηρητικό Κόμμα και «δέν εΐναι σαφές» σέ τί στάση θά καταλήξει τό Έργατικό Κόμμα.

Οί οικονομικές συνέπειες τής έξόδου για τή Βρετανία «είναι πολύ δύσκολο νά προβλεφθούν», λέει, γιατί «είναι άγνωστο τί μορφή θά πάρει ή άποχώρηση». Όσο πάντως διαρκέσει ή διαπραγμάτευση μεταξύ Βρυξελλών και Λονδίνου για τή διάδοχη κατάσταση, ή άβεβαιότητα θά μεταφραστεί σέ «σημαντική οικονομική άποδιοργάνωση».

Κοιτάζοντας ευρύτερα προς τό 2016 και τίς πιθανές άναταράξεις πού θά φέ-

ρει, ό Γούλφ παρατηρεί: «Υπάρχουν δύο τάξεις κινδύνων πού άπειλούν τήν παγκόσμια οικονομία. Η πρώτη άφορā τίς αναδυόμενες οικονομίες –μιά μείζων έπιβράδυνση στην Κίνα, πού θά προκαλέσει έναν νέο γύρο μεγάλης πτώσης των τιμών των έμπορευμάτων, μέ σημαντικές συνεπακόλουθες συνέπειες στίς κεφαλαιαγορές».

Ο Βρετανός οικονομολόγος θεωρεί τόν κίνδυνο αυτό «όχι ιδιαίτερα ύψηλό», αλλά προειδοποιεί: «Ένα άπό τά πράγματα πού έχω μάθει εΐναι ότι οί διασυνδέσεις στίς χρηματαγορές εΐναι πιό σύνθετες και τεθλασμένες άπό ό,τι φαίνεται».

Ο γεωπολιτικός παράγοντας

Ο άλλος τύπος κινδύνου στον όρίζοντα εΐναι ό γεωπολιτικός: «Υπάρχουν σήμερα πολλές εύκαιρίες για σοβαρές προστριβές μεταξύ μεγάλων δυνάμεων, άπό τή Μέση Άνατολή ως τή Θάλασσα τής Νότιας Κίνας. Δέν εΐναι άπίθανο τά πράγματα νά ξεφύγουν άπό τόν έλεγχο, κάτι πού άναμφισβήτητα θά είχε σημαντικές οικονομικές έπιπτώσεις». Γεωπολιτικό ρίσκο χαρακτηρίζει και τήν πιθανότητα ή προσφυγική κρίση στην Ευρώπη νά οδηγήσει σέ κλείσιμο των συνόρων.

Τό οικονομικό σόκ όμως μπορεί νά προέλθει και άπό τή δημοκρατική διαδικασία. Για παράδειγμα, λέει ότι ή άμερικανική οικονομία εΐναι σέ «άρκετά καλή» κατάσταση, αλλά ότι μιά πιθανή έκλογή του Ντόναλντ Τράμπ στην προεδρία θά «δημιουργήσει έναν τελείως διαφορετικό κόσμο». «Μπορούμε πραγματικά νά τό άποκλείσουμε;», διερωτή-

θηκε. Ήταν σχεδόν σάν νά ἀναζητεῖ διαβεβαιώσεις κατά τοῦ ἀδιανοήτου.

Σέ πρόσφατη στήλη του, ὁ Γούλφ ἐπέκρινε τόν Βρετανό ὑπουργό Οἰκονομικῶν Τζόρτζ Όζμπορν γιά τήν ἐπιμονή του νά πετύχει δημοσιονομικό πλεόνασμα, σέ «φυσιολογικές» οἰκονομικές συνθήκες, ὡς τό τέλος τῆς δεκαετίας. Εἶναι πάντα λάθος ἡ ἐπιδίωξη δημοσιονομικῶν πλεονασμάτων;

«Οἱ κυβερνήσεις πρέπει νά νοιάζονται γιά τούς ἰσολογισμούς τους, δηλαδή γιά τά χρέη τους καί τά περιουσιακά τους στοιχεῖα», ἀπαντᾷ. «Ἄν τό χρέος εἶναι πολύ ὑψηλό, εἶναι συντετό νά μειωθεῖ, καί ὑπάρχουν περιπτώσεις πού αὐτό μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ πλεονάσματα. Ἄν ὅμως ἡ ἐπίτευξη τοῦ πλεονάσματος ὀδηγήσει τήν οἰκονομία σέ ὑφεση, αὐτό δυσχεραίνει τή μείωση τοῦ δείκτη χρέους πρὸς ΑΕΠ». Γιά τή Βρετανία, λέει, ἡ μείωση τοῦ δείκτη χρέους δέν ἐπείγει – «δανειζόμαστε μέ πολύ εὐνοϊκούς ὅρους καί αὐτό θά συνεχιστεῖ».

Τό δεύτερο ἐρώτημα, ἐξηγεῖ, εἶναι τί σημαίνει ἡ φράση «φυσιολογικοί καιροί». Ἄν μιλάμε γιά περιόδους πλήρους ἀπασχόλησης, μέ πληθωριστικές πιέσεις καί ὑπερβολικά ταχεῖα πιστωτική ἐπέκταση, σημειώνει, «τότε εἶναι ἄριστη πολιτική ἡ ἐπιδίωξη ἑνός ὀγκώδους δημοσιονομικοῦ πλεονάσματος, τόσο ἀπό τήν ὀπτική τῆς διαχείρισης τοῦ χρέους ὅσο καί γιά τή διαφύλαξη τῆς μακροοικονομικῆς σταθερότητας». Ἰσχυρίζεται, μέ βάση αὐτή τή λογική, ὅτι ἡ Βρετανία καί πολλές ἄλλες χῶρες ἔπρεπε νά ἔχουν πλεονασματικούς προϋπολογισμούς πρὶν ἀπό τό 2007. Σήμερα ὅμως, στή

Βρετανία καί ἀκόμα περισσότερο σέ πολλές χῶρες τῆς Εὐρωζώνης, ἡ ἀνάπτυξη ὑπολείπεται πολύ ἀπό τή δυνητική καί ἡ ἀνεργία παραμένει ὑψηλή. Ἡ λογική τῶν δημοσιονομικῶν πλεονασμάτων –κατά τόν Γούλφ– εἶναι ἄκαιρη στίς περιπτώσεις αὐτές.

Ἡ ἐπιμονή τῆς Γερμανίας «εἶναι ἀκατανόητη»

«Ἡ Εὐρωζώνη θά ἔπρεπε νά ἔχει ἐλλειμματικούς προϋπολογισμούς», τονίζει ὁ Γούλφ, «καί θά ἦταν ἄριστη κίνηση ἂν τά ἐλλείμματα αὐτά χρησιμοποιοῦνταν γιά νά χρηματοδοτήσουν ἐπενδύσεις. Πολλές χῶρες –τόσο οἱ πιστωτές τοῦ Βορρά ὅσο καί οἱ ὑπερχρεωμένες χῶρες τοῦ Νότου– πάσχουν ἀπό ἀκραία ἀνεπάρκεια δημόσιων ἐπενδύσεων. Ὁ ἴδιος ὁ Μάριο Ντράγκι ἔχει πεί ὅτι θά ἤθελε μιὰ δημοσιονομικά πιό ἐπεκτατική πολιτική στήν Εὐρωζώνη». Ἡ ἐπιμονή τῆς Γερμανίας, πού εἶναι ἀπό τίς χῶρες μέ τά χαμηλότερα ἐπίπεδα δημοσίων ἐπενδύσεων καί ἡ ὁποία μπορεῖ νά δανειστεῖ μέ «ἀπίστευτα χαμηλά μακροπρόθεσμα ἐπιτόκια» γιά νά χρηματοδοτήσῃ νέα ἔργα ὑποδομῶν, «εἶναι ἐντελῶς ἀκατανόητη».

Ξεφεύγοντας ἀπό τά ἐπείγοντα, ἡ συζήτηση ἄγγιξε τίς μακροπρόθεσμες προκλήσεις πού ἀντιμετωπίζει ἡ ἀνθρωπότητα, μέ κορυφαία –καί πιό ἐπίκαιρη, λόγω τῆς συνόδου τῶν Παρισίων– αὐτή τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς. Ἡ προτεραιότητα στό μέτωπο αὐτό, γιά τόν Γούλφ, δέν εἶναι οἱ ἄμεσες μειώσεις στίς ἐκπομπές. Ἄντ’ αὐτοῦ, ἐξηγεῖ, πρέπει νά τε-

«Χριστός επί γῆς ὑψώθητε!»

Τοῦ ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗ*

ΣΤΙΣ ἐκκλησιές τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανωσύνης εἶναι ἀδιάπτωτη ἡ προσευχή γιὰ ἐπί γῆς εἰρήνη καί ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, καλή θέληση ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.

Ὑποβλητικό τό τοπίο τῆς Φάτνης. Ποιμένες ἀγραυλοῦντες, μάγοι προσκυνοῦντες, ἄγγελοι ὑμνοῦντες. «Χριστός ἐπί γῆς ὑψώθητε» (=ἀνορθωθείτε, σταθεῖτε ὄρθιοι!) «δι' ἡμᾶς γάρ ἐγεννήθη ὁ πρό αἰώνων Θεός» βεβαιώνει ἡ Ἐκκλησία (α' κανὼν Κοσμά τοῦ Ποιητοῦ) καί «θέλει πάντας σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν».

Ἡ καταλυτική ἐμπορευματοποίηση τῶν ἐορτῶν στίς μέρες μας διαστρεβλώνει τό περιεχόμενό τους. Ὁ Μπερντιάεφ (Γιὰ τὴν ἀξία τοῦ Χριστιανισμοῦ καί τὴν ἀπαξία τῶν Χριστιανῶν, σελ. 79) ἐντοπίζει τό κακό στό ὅτι «ἐξ αἰτίας τῶν ἀναξίων Χριστιανῶν ξεχάστηκε ὁ Χριστός. Πάψανε νά τόν ἀναζητοῦν»!

Κουβαλοῦμε ὡς ἔθνος μίαν ἀτίμητη πνευματική παράδοση πού αἰμοδότησε αἷμα καί πνεῦμα ἡρώων καί μαρτύρων. Τό παρελθόν τῆς εἶναι σχετικῶς μικρό, ὡς πρὸς τόν χρόνο. Τό μέλλον τῆς ὅμως μεγάλο. Καί αὐτό ὀφείλουμε νά συνειδητοποιήσουμε.

Ἔχουμε χρῆος αὐτογνωσίας γιὰ νά ἐξασφαλίσουμε τὴν ἐπιβίωσή τῆς. Καί τὴ δική μας. Ἡ παγκοσμιοποίηση τοῦ αἰῶνος τούτου εἶναι ἀπολύτως ξένη μέ τὴν οἰκουμενικότητα πού εὐαγγελίζεται ἡ Ἐκκλησία. Οἱ νόμοι τῆς ἀγορᾶς ἀπεργάζο-

* Ὁ Στέλιος Παπαθεμελής εἶναι Πρόεδρος τῆς Δημοκρατικῆς Ἀναγέννησης.

➔ *συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 27*

Τό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδας δέν ἔχει λυθεῖ

θεῖ τό μακροπρόθεσμο πλαίσιο τῆς πολιτικῆς ὅσον ἀφορᾷ τὴν τιμολόγηση τοῦ ἄνθρακα, ὥστε νά γνωρίζουν οἱ ἐπιχειρήσεις πού ὀδηγοῦνται τὰ πράγματα. «Αὐτὴ ἡ προβλεψιμότητα εἶναι πού θά μειώσει τό κόστος τῆς συμμόρφωσης μέ τόν προὑπολογισμό τοῦ ἄνθρακα (τό ὄριο τῶν ἐκπομπῶν πού θά ἐπιτρέψει τὴ μὴ αὔξηση τῆς θερμοκρασίας τοῦ πλανήτη πᾶνω ἀπὸ 2 βαθμούς Κελσίου)». Ὁ ἀρθρογράφος τῶν Financial Times δη-

λώνει «συγκρατημένα αἰσιόδοξος» γιὰ τίς προοπτικές τοῦ ἐγχειρήματος μετάβασης σέ μιά οἰκονομία χαμηλῶν ἐκπομπῶν. Ἀναφέρεται στὴ νομοθεσία περὶ καθαροῦ ἀέρα στίς ΗΠΑ κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ '80, ἀλλὰ καί στὴν ἐπιτυχή ἐκστρατεία γιὰ τὴν τρύπα τοῦ ὄζοντος: «Ὅταν ἔγιναν σαφεῖς οἱ στόχοι πού ἔπρεπε νά ἐπιτευχθοῦν, οἱ μηχανολόγοι ἀποδείχθηκαν πολὺ πιὸ δημιουργικοὶ ἀπὸ ὅ,τι περιμέναμε».

νται τόν παλιμβαρβαρισμό της ανθρωπότητας. «Ἡ ἀνέχεια εἶναι ἡ χειρότερη μορφή βίας» ἔλεγε ὁ Μαχάτμα Γκάντι. Καί οἱ ἀδίστακτοι ἰσχυροί τῆς γῆς ὄχι τώρα manu militari ἀλλά μέ τούς νόμους τῆς ἀγορᾶς τήν ἐπιβάλλουν ἐπί δικαίους καί ἀδίκους.

Δαιμονικό ἐργαλεῖο τους οἱ ἐλεγγόμενοι ἀπ' αὐτούς μιντιακοί μηχανισμοί, οἱ ὁποῖοι μπαίνουντας στά σαλόνια τοῦ κάθε σπιτιοῦ οἰκειοποιοῦνται τούς ρόλους, γονέα, δασκάλου, πνευματικοῦ καθοδηγητῆ, διασκεδαστῆ καί διαλύουν τίς κοινωνίες. Τίς πλάθουν κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσή τους.

Δέν ἀρμύζει νά κάνουμε Χριστούγεννα χωρίς τόν Παπαδιαμάντη, καί σᾶς προτρέπουμε νά διαβάσετε τόν σοφό γέροντα τῆς Σκιάθου:

«Ἄμυνα περί πάτρης θά ἦτο ἡ ἐνσυνείδητος λειτουργία τῶν θεσμῶν, ἡ ἐθνική ἀγωγή, ἡ χρηστή διοίκησις, ἡ καταπολέμησις τοῦ ξένου ὕλισμοῦ καί τοῦ πιθηκισμοῦ, τοῦ διαφθείροντος τό φρόνημα καί ἐκφυλίζοντος σήμερον τό ἔθνος καί ἡ πρόληψις τῆς χρεωκοπίας» (1896) (τ. 14, σ. 119).

Οἱ ραγδαῖες τεχνολογικές ἀλλαγές, οἱ ἰδιωτικοποιήσεις (ultimum remedium καί τοῦ ΔΝΤ γιά τήν Ἑλλάδα), οἱ ἀπορρυθμίσεις καί ὅλα τά ἄλλα τεχνάσματα τοῦ ἀχαλίνωτου καπιταλισμοῦ κάνουν τή γῆ μας «γῆ Σοδόμων καί Γομόρρας». Τά ἀποκαλοῦν ἐλεύθερη ἀγορά, ἀλλά «ὄ,τι ἐξυμνοῦν, προπαγανδίζουν κι ἐπιζητοῦν οἱ ἄνθρωποι μέ αὐτήν εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπό τήν κρατική ρύθμιση, ἡ ἀπαλλαγή τους ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν δραστήριων ἐργατικῶν συνδικάτων, ἡ ἀποδέσμευσή τους ἀπό συναισθηματικές ἀνησυχίες σχετικά μέ τήν τύχη τῶν ὑπαλλήλων, ἡ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἡ ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τελωνειακούς φραγμούς ἢ ἐπενδυτικούς περιορισμούς καί ἡ μικρότερη παρενόχλησή τους ἀπό τή φορολογία» (Edward Luttwak, Ἀχαλίνωτος καπιταλισμός, σ. 83).

Τά ἀφεντικά τῶν ἀγορῶν διασπαθίζουν πακτωλούς εὐκόλου χρήματος πού δέν προέρχεται ἀπό τόν ἰδρῶτα τοῦ προσώπου τους ἀλλά ἀπό τήν ὑπεξαίρεση τοῦ ἰδρῶτα τῶν ἄλλων, μέσῳ Χρηματιστηρίων, εἰκονικῶν ἐλλειμμάτων, ὑπερτιμημένων ἐπενδύσεων, θηριωδῶν ἐπιδοτήσεων, ἐξωχωρίων ἐταιρειῶν καί λοιπῶν ὑποπτων μεθοδεύσεων.

Ἡ χώρα, ἐξ αἰτίας κατά συρροήν ἐγκληματικῶν λαθῶν τῶν ἡγεσιῶν της, ἐξαοτᾶται σήμερα σέ τρομακτικό βαθμό ἀπό τούς δανειστές της. Δέν ἀντέχει ἐσωτερικούς ἐρασιτεχνισμούς καί χαμηλῆς νοημοσύνης παίγνια. Οἱ ἐγχώριοι παῖκτες τῆς χρωστοῦν σταθερότητα.

Τό ἐπιθετικό crescendo Ρέντσι κατά Βερολίνου μέ ἀναφορά στά κέρδη τοῦ τελευταίου ἀπό τήν κρίση (καί μεταξύ αὐτῶν 14 ἑλληνικά ἀεροδρόμια), ἄν δέν ἐκπονωθεῖ στήν ἀναγνώριση «ἴσης μεταχείρισης μέ τό Παρίσι», σηματοδοτεῖ, συσχετιζόμενο καί μέ τό ἰσπανικό ἀποτέλεσμα ὀρισμένες θετικές προοπτικές.

Ἀλλά μεταξὺ σοβαροῦ καί ἀστείου, ἐνῶ οἱ Ἀμερικανοί προσπατεῦνται ἀπό

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ

Τοῦ ΗΛΙΑ ΜΗΝΙΑΤΗ, ἐπισκόπου Κερνίτσας καὶ Καθαβρύτων

ΕΡΩΤΗΘΗ μίαν φορὰν ἓνας σοφός: ποιά εἶναι ἐκεῖνα τὰ μάτια ὅπου βλέπουσι καλύτερα; Τὰ μαῦρα ἢ τὰ γαλανά; Τῶν ἀνδρῶν ἢ τῶν γυναικῶν; Τῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν ἀλόγων ζώων; Ἀπεκρίθη: τὰ μάτια ὅπου βλέπουσι καλύτερα εἶναι ἐκεῖνα τῶν φθονερῶν· διατί βλέπουσι καί ἀπό μακρὰν, διατί βλέπουσι καί τὰ μικρότερα πράγματα· διατί βλέπουσι καί ἐκεῖνα ὅπου δέν εἶναι. Ἐνα μόνον πράγμα δέν βλέπουσι, τό καλόν· μάλιστα βλέπουσι καί τοῦτο, μά τότε κλαίουσι καί σφαλίζουσι τὰ μάτια τους, διά νά μή βλέπουσι.

Κρύψου ὅσον θέλεις, σφαλίσου, παραμέρισε, ἡσύχαζε μέσα εἰς τό κελίον σου, φύγε καί εἰς τήν ἔρημον, διά νά ἀσκητεύης, σέ φθάνουσι τὰ μάτια τοῦ Φθονεροῦ καί βλέπουσι τί κάνεις. Ἔχει κάποια τηλεσκόπια καί ξανοίγει¹ πολλά μακρὰν. Ποίος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ πλέα ἐνάρετος καί ὁ πλέα ἅγιος, ὅπου νά μήν ἔχη κανένα, ἄς εἶναι καί παραμικρόν, ἐλάττωμα; οὐδετι-

➔ *συνέχεια ἀπό τήν σελίδα 29*

«Χριστός ἐπί γῆς ὑψώθητε!»

τήν CIA, ἐμεῖς βομβαρδιζόμαστε ἀπό τήν ΣΙΑ... (Ἀναγνωστοπούλου, ἄν. ὑπ. Παιδείας). Ἀ' πυροβολισμός της, τὰ Θρησκευτικά. Νέος πυροβολισμός ἢ Ἱστορία: «Τά σχολικά βιβλία τῆς ἱστορίας πρέπει νά ἀλλάξουν (...) διότι πρέπει νά πάψει νά μπαίνει σέ καλούπια ἐθνόμετρο ἢ ἔρευνα (...). Ὁ Κολοκοτρώνης εἶναι μία ἡρωική μορφή [πάλι καλά!] μᾶς εὐρωπαϊκῆς περιόδου Ἐπαναστάσεων» (Καθημερινή, 20/12/15).

Τήν διάβασε θαρρεῖς ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ καί ξεσπάθωσε: «Ἡ ἐπανάστασις ἢ ἐδική μας δέν ὁμοιάζει μέ καμμία ἀπ' ὅσες γίνονται τήν σήμερον εἰς τήν Εὐρώπην. Τῆς Εὐρώπης οἱ ἐπαναστάσεις ἐναντίον τῶν διοικήσεών τους εἶναι ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ ἐδικός μας πόλεμος ἦτον ὁ πλέον δίκαιος. Ἦτον ἔθνος μέ ἄλλον ἔθνος. Ἦτον μέ ἓναν λαόν ὅπου ποτέ δέν ἠθέλησε νά ἀναγνωρισθῆ ὡς τοιοῦτος, οὔτε νά ὀρκισθῆ παρά μόνον ὅτι ἔκαμεν ἢ βία» (Ἀπομνημονεύματα, Βαλέτας § 283).

Ὅλα στή ζωῆ χρειάζονται πίστη. Διότι «τῶν μὲν θείων τὰ πολλά ἀπιστίη διαφυγγάνει μή γινώσκεσθαι». Τά περισσότερα ἀπό τὰ θεϊκά πράγματα [ποιά δέν εἶναι θεϊκά;] μᾶς διαφεύγουν ἀπό δυσπιστία καί δέν τὰ γνωρίζουμε, μᾶς βεβαιώνει ὁ Ἡράκλειτος (ἀπόσπ. 86).

νάς² ὁ Θεός μόνος εἶναι ἀναμάρτητος, καί καθαρὸς ἀπὸ ρύπου³. «Ἄπτεται γάρ, οὐ μόνον τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καί ἀρίστων ὁ μῶμος, ὡς μόνον εἶναι τοῦ Θεοῦ τό παντελῶς ἄπταιστον, καί ἀνάλωτον πάθειν»,⁴ λέγει ὁ θεολόγος. Καί τά μικρότερα ἐλαττώματα βλέπουσι τά μάτια τοῦ φθονεροῦ. Ὑπομένει ἐκεῖνα ὅπου εἶναι, μά καί ἐκεῖνα ὅπου δέν εἶναι! Ἔνας τυφλός, περὶ τοῦ ὁποῖου διηγεῖται ὁ ἱερός Μάρκος, ἐφέρθη⁵ πρὸς τὸν Χριστόν διὰ νά ἰατρευθῆ· ὁ Χριστός τόν ἔγγιξεν εἰς τά ὀμμάτια τήν πρώτην φοράν, καί τόν ἐρώτησε: τί βλέπει; βλέπω, ἀπεκρίθη, τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντα. Ἄ! δυστυχισμένε τυφλέ! οἱ ἄνθρωποι σοῦ φαίνονται δένδρα; καί ποία ὁμοιότης εἶναι ἀνάμεσα δένδρων καί ἀνθρώπων! Μά τά δένδρα πῶς περιπατοῦσιν, ἀφ' οὗ εἶναι στερεά ριζωμένα εἰς τήν γῆν! κακά βλέπεις, ἂν βλέπης ἐκεῖνα ὅπου δέν εἶναι. Ἔτσι βλέπει ὁ Φθονερός τοὺς ἀνθρώπους, ὡς δένδρα περιπατοῦντα. Ἄ! Χριστιανέ! Ἐκεῖνος εἶναι ἄνθρωπος καί σέ φαίνεται δένδρον; Ἐσύ βλέπεις ἐκεῖνα ὅπου δέν εἶναι, καί εἶσαι διπλά τυφλός.

Ἐγὼ εἶπα ἔως τώρα ἐκεῖνα ὅπου ἤξευρα νά εἰπῶ· ἄς τελειώσῃ τήν διδαχὴν ὁ μακάριος Παῦλος. «Μή γενόμεθα κενόδοξοι», λέγει, «ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες»⁶· ἄς μή γενόμεσθιν κενόδοξοι· ἄς γνωρίζωμεν ὁ καθείς τόν ἑαυτὸν μας· ἄς μή κατακρίνωμεν ἕνα τόν ἄλλον· διατί, ἀκολουθεῖ ὀμιλῶντας μας ὁ αὐτός Ἀπόστολος, ἂν ἐσεῖς κατατρώγετε ἕνα τόν ἄλλον, βλέπετε, μήπως καί καταχαλασθῆτε⁷ εἰς τό παντελές⁸ «εἰ ἀλλήλους δάκνετε, βλέπετε μή ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε». Αὐτή εἶναι προφητεία, καί ἐπληρώθη⁹ εἰς ἡμᾶς· τόσον μεγαλεῖον τοῦ Γένους μας, τόση δόξα τῆς βασιλείας μας, ἤξεύρετε πῶς ἠφανίσθη; διαβάσατε τὰς Ἱστορίας μας· ὄχι ἀπὸ τήν δύναμιν τῶν Περσῶν, ὄχι ἀπὸ τό σπαθί τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀλλά ἀπὸ τόν φθόνον μας. Ἡμεῖς ἐκαταχαλασθήκαμεν, διατί ἀνάμεσόν μας¹⁰ ἐκαταφαγοθήκαμεν· ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες. Καί ἂν ἡμεῖς ἀρματωνόμασθιν ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου διὰ νά καταχαλασθῶμεν, δέν ἔχομεν χρεῖαν ἀπὸ ἄλλον ἐχθρόν, οὔτε κἂν ἀπὸ τόν διάβολον, λέγει ὁ Χρυσόστομος· «εἰ κατ' ἀλλήλων ὀπλιζόμεθα, οὐδέ τοῦ διαβόλου χρεῖα λοιπόν, πρὸς τήν ἡμετέραν ἀπώλειαν»¹¹.

Μά διὰ τόν Θεόν ὅπου πιστεύομεν, ὅπου εἶναι Θεός εἰρήνης, καί Πατήρ οἰκτιρῶν· διὰ τό Εὐαγγέλιον ὅπου κρατοῦμεν, ὅπου εἶναι διαθήκη ἀγάπης· διὰ τήν Ἐκκλησίαν ὅπου ἔχομεν, ὅπου εἶναι τόπος συμφωνίας καί ὁμονοίας, ἄς παύσωμεν μίαν φοράν ἡμεῖς τά δυστυχῆ λείψανα ὅπου ἐμείναμεν, κἂν¹² διὰ νά μή δίδωμεν ἀφορμὴν νά χαίρωνται περισσότερον καί νά γελῶσι μετ' ἐμᾶς¹³ οἱ ἐχθροί μας. Οἱ Φιλισταῖοι ἐνίκησαν κατὰ κράτος τόν λαόν τοῦ Ἰσραήλ· τήν ἡμέραν ἐκείνην ἐφονεύθη καί ὁ Βασιλεὺς Σαούλ καί τά παιδιά του· χαλασμόν μεγαλύτερον δέν ἔλαβον καμμίαν ἄλλην φοράν οἱ Ἰσραηλίται· ἤκουσε τό πολὺ κακόν τοῦ γένους του ὁ Δαυΐδ, καί στρεφόμενος πρὸς τοὺς συντρόφους του, εἶπε: μή τό εἰπῆτε, μή τό φανερώσετε εἰς Γέθ¹⁴, καί εἰς Ἀσκάλωνα¹⁵, ὅπου ἐκατοικοῦσαν ἀλλόφυλοι, «μή ἀναγγείλετε ἐν Γέθ, μηδέ εὐαγγελίξεσθε ἐν ταῖς

ἐξόδοις Ἀσκάλωνος»· διατί; διά νά μή ἀκούσωσι τήν δυστυχίαν μας, καί χαροῦσιν οἱ ἐχθροί μας «ἵνα μή εὐφρανθῶσι θυγατέρες ἀλλοφύλων»¹⁶.

Ἀδελφοί, καί συνάδελφοι Χριστιανοί, τάς συμφοράς μας, τά πάθη μας, τά πταισίματά μας, τάς ἀμαρτίας μας μή τάς λέγωμεν, μή τάς φανερώσωμεν μέ τήν κατάκρισιν! «Ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες». Διατί; διά νά μή χαίρωνται οἱ ἀλλοφύλοι, οἱ ἀόρατοι καί ὄρατοί μας ἐχθροί· σιωπή, συμπάθεια, σπλάγχνα οἰκτιρῶν. Μά Φθόνος, εἶναι ὅπου κατηγορεῖ, ὅπου καταλαλεῖ, ὅπου κατακρίνει· ὅποιος ἔχει τέτοιον πάθος, λέγω πάλιν, δέν εἶναι ἄξιος νά ὀνομάζεται ἄνθρωπος, καί νά λέγεται Χριστιανός.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Ξανοίγω**: βλέπω, διακρίνω.
2. **Οὐδετινάς**: κανένας.
3. **Ρύπος, ὁ**: ἀκαθαρσία, ψόγος.
4. **Ἄπτεται... πάθει**: γιατί ὁ ψόγος φτάνει ὄχι μόνο τούς πολλούς, ἀλλά καί τούς ἄριστους, ἐπειδή μόνο ὁ Θεός εἶναι ἐντελῶς ἀναμάρτητος καί δέν κυριεύεται ἀπό πάθη.
5. **Ἐφέρθη**: μεταφέρθηκε.
6. **Μή γενώμεθα... φθονοῦντες**: ἄς μή γίνουμε ματαιόδοξοι, προκαλώντας ὁ ἕνας τόν ἄλλο, ζηλεύοντας ὁ ἕνας τόν ἄλλο.
7. **Μήπως καταχλασθῆτε**: μήπως καταστραφεῖτε.
8. **Εἰς τό παντελής**: καθολοκληρία, ἐντελῶς.
9. **Εἰ... ἀναλωθῆτε**: τή μετάφραση δίνει ὁ ἴδιος ὁ Μηνιάτης στήν προηγούμενη φράση «ἄν ἐσεῖς... παντελής». Τό ἴδιο συμβαίνει καί παρακάτω στά «εἰ... ἀπόλειαν» καί «μή ἀναγγείλετε... Ἀσκάλωνος».
10. **Ἐπληρώθη**: ἐκπληρώθηκε, πραγματοποιήθηκε.
11. **Ἀνάμεσόν μας**: μεταξύ μας.
12. **Κἄν**: τουλάχιστο.
13. **Μετ' ἐμᾶς**: μ' ἐμᾶς.
14. **Γέθ, Ἀσκάλων**: πόλεις τῶν Φιλισταίων.
15. **«Ἴνα μή... ἀλλοφύλων»**: γιά νά μή χαροῦν οἱ γυναῖκες τῶν ἐχθρῶν.

“...ΟΛΙΓΟΙ ΟΙ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ;”

Τοῦ Ἀρχιμ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΒΑΦΕΙΑΔΗ
Ἱεροκῆρυκος

ΕΝΑ καυτό ἐρώτημα ὑπέβαλε κάποιος εἰς τόν Κύριον· «Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι;». Κύριε, τοῦ εἶπε, εἶναι ἄραγε ὀλίγοι αὐτοί πού σώζονται; Ἀξιίζει νά παραθέσωμε εἰς τό ἄρθρο μας τήν ἀπάντησι, πού ἔδωσε ὁ Κύριος, ἡ ὁποία διεγείρει τήν προσοχή καθενός χριστιανοῦ πού εἰλικρινῶς ποθεῖ καί θέλει τήν σωτηρία του. Ἄς τήν προσέξωμε γιά νά σημειώσωμε καί ὠρισμένα σχόλια, τά ὁποῖα καί θά μᾶς βοηθήσουν νά συστηματοποιήσωμε τόν πνευματικό μας ἀγῶνα.

Ἀπαντᾷ ὁ Κύριος σ' αὐτόν πού τόν ἠρώτησε ἄν εἶναι ὀλίγοι αὐτοί πού σώζονται, ἀλλ' ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου δέν εἶναι κατ' εὐθείαν στό ἐρώτημά του. Ἀποφεύγει ὁ Κύριος νά ἱκανοποιήσῃ ἀπλῆ περιέργεια καί στρέφοντας τόν λόγο ἐπί τό ὠφέλιμο εἶπε πρὸς ὅλους ἐκείνους, πού τόν ἄκουγαν: «Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης»· πρέπει νά καταβάλετε προσπάθειες καί ἀγῶνες διά νά εἰσέλθητε διὰ τῆς στενῆς πύλης ἀπαρνούμενοι τίς κακές σας συνήθειες καί τήν ἁμαρτωλή ζωή σας. Διότι σᾶς βεβαιῶ, συνέχισε ὁ Κύριος, ὅτι πολλοί, πού ἔχουν χαλαρή διάθεσι, θά ζητήσουν νά μποῦν καί ἐπειδή δέν ἔχουν τήν ἀπόφασιν νά ἀγωνισθοῦν δέν θά ἠμπορέσουν νά τό ἐπιτύχουν. Ὅταν δέ περάσῃ ἡ ὥρα καί σηκωθῇ ὁ νοικοκύρης τῆς βασιλείας Χριστός καί κλείσῃ τήν θύρα

–τοῦτο θά συμβῇ κατά τήν ὥρα τοῦ θανάτου γιά κάθε ἓνα καί κατά τήν δευτέρα παρουσία γιά ὅλους– καί ὅταν ἀρχίσετε σεῖς νά στέκεσθε ἀπ' ἔξω καί νά κτυπάτε τήν θύρα καί νά λέγετε· Κύριε, Κύριε ἄνοιξέ μας· ἐκεῖνος δέν θά σᾶς ἀπαντήσῃ καί θά σᾶς πῇ· δέν σᾶς ξέρω, ἀπό ποῦ εἴσθε καί δέν σᾶς ἐγνώρισα ποτέ ὡς φίλους καί οἰκείους μου· Τότε θά ἀρχίσετε νά λέγετε· ἐφάγαμε καί ἤπιαμε μπροστά σου, διότι ἐλάβαμε μέρος στή θεία λατρεία καί ἐδίδαξες στίς πλατεῖες μας, ὅπου εἴμεθα καί ἐμεῖς ἐκεῖ σέ ἀκούσαμε. Καί θά πῇ τότε ὁ οἰκοδεσπότης. Σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι δέν σᾶς ξέρω, ἀπό ποῦ εἴσθε καί ἀπό ποιόν κατάγεσθε. Δέν ἐφροντίσατε νά ἀναγεννηθῆτε ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα, ὥστε νά συγγενεύετε πρὸς ἐμένα. Φύγετε μακριά ἀπό ἐμένα ὅλοι ἐσεῖς, πού ἐργασθήκατε στή ζωή σας τήν ἀδικία, διότι καί αὐτά τά χαρίσματά μου τά ἐχρησιμοποίησατε ὄχι κατά τό ἰδικό μου, ἀλλά κατά τό ἰδικό σας θέλημα. Ἐκεῖ μακριά ἀπό τόν Κύριο καί ἔξω τῆς βασιλείας του θά κλαίτε ἀπαρηγόρητα καί μάταια, καί θά τριζέτε τά δόντια σας ἀπό τά ἀνυπόφορα αὐτά βάσανα, ὅταν θά ἰδῆτε τόν Ἀβραάμ καί τόν Ἰσαάκ καί τόν Ἰακώβ καί ὅλους τούς προφήτας μέσα στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί τούς ἑαυτούς σας νά ἀποκλείωνται καί νά διώχνονται ἔξω ἀπό αὐτή. Καί θά ἔλθουν ἄνθρωποι ἀπό ἀνατολή καί δύσι καί ἀπό

τά βορεινά και μεσημβρινά μέρη και θά παρακαθήσουν σάν σέ ἄλλο πανηγυρικό και εὐφρόσυνο τραπέζι στήν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅπου θά ἀναπαύωνται και θά ἀπολαμβάνουν ἐκεῖ αἰωνίως τά ἀγαθά της. Καί τελειώνει ἡ συγκλονιστική αὐτή ἀπάντησι τοῦ Κυρίου στό ἐρώτημα, ἄν εἶναι ὀλίγοι αὐτοὶ πού σώζονται, μέ τά λόγια αὐτά: «Καί ἰδοῦ εἰσιν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, και εἰσι πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι» (Λουκᾶ ΙΓ' 30). Δηλαδή, θά συμβῆ αὐτό τό ἐκπληκτικό· εἶναι ἐδῶ μερικοί τελευταῖοι, οἱ ὅποιοι ἐκεῖ θά εἶναι πρῶτοι, και ὑπάρχουν μερικοί πού τώρα εἶναι πρῶτοι, οἱ ὅποιοι ἐκεῖ θά εἶναι τελευταῖοι. Πολλοί ἀπό τούς εἰδωλολάτρες δηλαδή, πού φαίνονται τώρα τελευταῖοι, λόγω τοῦ ὅτι δέν κατάγονται ἀπό τούς Πατριάρχας, μέ τήν πίστιν και τήν ὑπακοή, πού θά δείξουν στόν Χριστό, θά γίνουν πρῶτοι. Καί πολλοί ἀπό τούς Ἰουδαίους, πού ἀποτελοῦν τώρα τόν ἐκλεκτό λαό τοῦ Θεοῦ και φαίνονται πρῶτοι ἔνεκα τῆς ἀπιστίας των πρὸς τόν Χριστό θά γίνουν τελευταῖοι.

Ἄς ἐμβαθύνωμε στήν ἀπάντησι αὐτή τοῦ Κυρίου και πρῶτα στή φράσι· «Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης». Ποιά εἶναι ἡ στενή πύλη; Εἶναι ἡ ζωὴ τῆς αὐταπαρνήσεως, πού ἀπαιτεῖ κόπο, βία κατά τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τοῦ χαλαροῦ ἑαυτοῦ μας, πού κλίνει και ῥέπει στά κοσμικά και τά ἁμαρτωλά, ὅλα αὐτά, πού ὁμοιάζουν μέ τήν πλατεῖα πύλη και τήν εὐρύχωρο ὁδό. Διὰ νά ἡμπορέσῃ λοιπόν νά εἰσέλθῃ ὁ ἄνθρωπος στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς στενῆς πύλης, εἶναι ἀνάγκη νά ἀγωνι-

σθῆ νά μεταβάλλῃ τίς κλίσεις τῆς ψυχῆς του και νά ἀποκτήσῃ καινούργια καρδιά και νέο πνεῦμα. Πρέπει τά ἄρχαῖα νά παρῆλθουν και νά γίνουν τά πάντα κοινά. Εἶναι ἀνάγκη νά ἐξαλείψωμε πολυχρόνιες κακές και διεφθαρμένες συνήθειες και πάθη πού μᾶς βασανίζουν. Γιά νά ἐπιτύχωμε ὅμως αὐτά, πρέπει νά γίνῃ ἠθική ἐπανάστασι, πρέπει νά ἀποδυθοῦμε σέ ἀγῶνα ἀπελευθερωτικό γιά νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τόν κυρίαρχο και δυνάστη αὐτόν πού τυραννεῖ και αἰχμαλωτίζει τήν ζωὴ μας. Ὁ ἀγῶνας αὐτός δημιουργεῖ δυσχέρεια, στενοχωρία και θλίψι και μοιάζει μέ στενή πύλη τόσο συμπεπιεσμένη, τόσο συνεσφιγμένη, σάν τό στόμιο μεταξύ δύο βράχων ἢ μεταξύ βράχου και κρημοῦ. Ὅπως δέ ἀναφέρει ὁ Μ. Βασίλειος· «...Ὡς ἐπὶ γεφύρας, πάντοθεν τοῦ ὑπορρέοντος ποταμοῦ ὑποδεχομένου τόν ἐκκλίνοντα».

Ἀξιοσημεῖωτη εἶναι στή συνέχεια ἡ φράσι τοῦ Κυρίου· «Ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν ζητήσουσιν εἰσελθεῖν και οὐκ ἰσχύσουσιν» (Ματθ. ΙΓ' 24). Στήν κατηγορία αὐτή ὑπάγονται ὅλοι ἐκεῖνοι, πού ἔχουν ἀπλῆ ἐπιθυμία διὰ νά εἰσέλθουν στήν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, δέν ἔχουν ὅμως τήν θέλησι και τήν ἰσχυρά ἀπόφασιν διὰ νά πραγματοποιήσουν τήν ἐπιθυμία τους αὐτή. Ζητοῦν ἀλλά δέν ἀγωνίζονται, ἐπιθυμοῦν και θαυμάζουν τήν ἀγιότητα και τήν οὐράνια εὐτυχία, κάνουν μερικά βήματα, ἀλλά στίς πρῶτες δυσκολίες, πού συναντοῦν ἀποκάμουν, ψυχραίνονται και ἀποτυγχάνουν. Καί δυστυχῶς αὐτοὶ εἶναι πολλοί, ἐν ἀντιθέσει μέ τούς ἀγωνιζομένους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀλίγοι. Τό ἀνέφερε αὐτό ὁ Κύριος

σέ ἄλλη εὐκαιρία, ὅταν ὠμιλοῦσε στά πλήθη τοῦ λαοῦ, περὶ τῆς στενῆς πύλης καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, τὴν ὁποία ὀλίγοι τὴν εὐρίσκουν, ἐνῶ στήν πλατεία καὶ εὐρύχωρο πύλη καὶ ὁδὸ, πολλοὶ εἰσέρχονται, διότι δὲν ἔχει καμμία δυσκολία καὶ στενοχωρία. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ «οἱ πολλοὶ» σύμφωνα μέ αὐτά, πού ἐβεβαίωσεν ὁ Κύριος θά ἀποκλεισθοῦν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Θά τοῦ κτυποῦν τὴν πόρτα καὶ θά τοῦ λέγουν· «Κύριε, Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν» καὶ ὁ Κύριος κατηγορηματικά θά τοὺς ἀπαντήσῃ· «Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἔστε», «ἀπόστητε ἀπ’ ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας» (Ματθ. ΙΓ’ 27). Καὶ ἐργάται τῆς ἀδικίας δὲν εἶναι μόνον αὐτοὶ, πού παρουσιάζονται ὡς ψεῦσται καὶ ἐκμεταλλευταί, ὡς ἀπατεῶνες καὶ κακοποιοί· Εἶναι καὶ κάθε χριστιανός, πού ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν κλῆσι νά ζῆ τὴν ζωὴ τοῦ πνεύματος καὶ νά ἐργάζεται διὰ τὴν ἐπέκτασι τῆς

βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ περιέπεσε στήν ἀμέλεια καὶ στή ραθυμία καὶ ἀχρήστευση τὰ πνευματικά χαρίσματα, πού ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεό.

Ὅλες οἱ δικαιολογίες μας καὶ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά μας, ὅτι εἴμεθα οἰκεῖοι του, καὶ «ὅτι ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν ἐνώπιόν του καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξε» (Ματθ. ΙΓ’ 26), θά ἀπορριφθοῦν παταγωδῶς καὶ ἡ δικαία τιμωρία θά ἀναμένῃ τοὺς ἐργάτας τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀνομίας.

Πόσο πρέπει νά μᾶς συγκλονίσῃ ἡ ἀδέκαστη κρίσι καὶ ἀπόφασι τοῦ Δικαίου Κριτοῦ! Πόσο πρέπει νά σκεπτόμεθα τὴν ἡμέρα ἐκείνη καὶ τὴν ὥρα! Πόσο χρειάζεται νά καταπιαστοῦμε, πιό σοβαρά καὶ ὑπεύθυνα, μέ τό θέμα τῆς σωτηρίας μας, ὥστε, ἀνεξάρτητα ἂν εἶναι ὀλίγοι ἢ πολλοὶ οἱ σωζόμενοι, ἐμεῖς νά εὐρεθοῦμε μεταξύ τῶν σεσωσμένων καὶ νά ἀπολαύσωμε «τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου». Ἀμήν.

Σ.Σ. Ὁ ἀρχιμ. Ἀνθιμος Βαφειάδης διετέλεσεν ἱεροκήρυξ καὶ πνευματικός τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως. Ὑπῆρξε τακτικόν μέλος τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ο ΣΩΤΗΡ». Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν 18ην Ἰανουαρίου τοῦ 2000. Τό παρὸν ἄρθρον του ἐπαναδημοσιεύεται εἰς ἀνανέωσιν τῆς μνήμης αὐτοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ
 Ματθαίου α' 1-25

Η ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τοῦ Μακαριστοῦ Μητρ. Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

†... Τοῦ δέ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γάρ τῆς μητρός αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ἰωσήφ δέ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαβίδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἔστιν Ἁγίου. Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ Προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἔστι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου· καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὔ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα Ἰησοῦν†

Τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος παραλείπομεν τὸ πρῶτον μέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῆς γενεαλογίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ κατάλογος αὐτὸς ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ, ὅστις εἶναι ὁ γενάρχης τοῦ ἔθνους τῶν Ἑβραίων καὶ καταλήγει εἰς τὸν Ἰωσήφ, ὅστις εἶναι ὁ νόμιμος ἀρχηγὸς τῆς θείας οἰκογενείας. Ἐρχόμενος δι' ἑνὸς ὑπερφυσικοῦ τρόπου «ἐν σαρκί» μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὁ Θεὸς συμμορφώνεται ἀπολύτως πρὸς τὸν Νόμον· ἡ γέννησίς του εἶναι ὑπερφυσική, ἀλλ' ἡ ἐθνικὴ καὶ οἰκογενειακὴ του καταγωγὴ εἶναι μεμαρτυρημένη.

Εἰς τὸ ἡ' κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου παραδίδεται ἕνας σφοδρὸς διάλογος μεταξύ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν φαρισαίων, τοῦ ὁποῦ κεντρικὸν σημεῖον ἀποτελεῖ ἡ πατρότης τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖνος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ οὐρανοῦ Πατρός του, ἐπικαλούμενος τὴν περὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου του μαρτυρίαν τοῦ «πέμψαντος», καὶ οἱ φαρισαῖοι τοῦ ἐκτοξεύουν τὴν ἐρώτησιν· «ποῦ ἔστιν ὁ πατήρ σου;». Ἡ ἐρώτησις αὐτή, χωρὶς πάντως νὰ περιέχῃ ὑπαινιγμὸν καὶ νὰ ἀποτελῇ ἀμφισβήτησιν περὶ τοῦ νομίμου πατρός τοῦ Ἰησοῦ, φανερῶνει τὴν σημασίαν πού ἔδι-

δον οί Έβραίοι εις τήν έθνικήν των καταγωγήν. Μετά καυχήσεως άντιτάσσουν πρός τόν Ίησοῦν ὅτι «σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν» καί ὅτι «ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι», περαιτέρω δέ ὅτι «ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννημέθα· ἕνα πατέρα ἔχομεν, τόν Θεόν». Ὁ Ίησοῦς ἐπιβεβαιώνει τήν καύχησίν των, λέγων· «οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε», πρᾶγμα πού συνέβαιναν ἐπίσης καί ὡς πρός αὐτόν. Ἄν καί ἡ βάσις τοῦ διαλόγου εἶναι ἄλλη διά τόν Ίησοῦν καί ἄλλη διά τούς φαρισαίους, ἀφοῦ αὐτός ὁμιλεῖ περὶ πνευματικῆς καί ἐκεῖνοι περὶ ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ὅμως φαίνεται ἀκριβῶς εἰς αὐτόν πόση ἐδίδετο σημασία εἰς τήν ἐθνικήν γνησιότητα τῶν Έβραίων, συναφῶς δέ καί εἰς τήν οἰκογενειακήν πατρότητα. Ὁ γνήσιος Έβραῖος, ὁ ἔλκων τήν καταγωγήν ἐκ τοῦ Ἀβραάμ, εἶχε πατέρα τόν Θεόν, πρᾶγμα πού συνέβαινε καί διά τόν Ίησοῦν, καθώς τό βλέπομεν εἰς τόν ἄλλον ἐκεῖνον γενεαλογικόν κατάλογον κατά τό Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ. Ὁ Ίησοῦς Χριστός ἦτο, «ὡς ἐνομιζετο, υἱός Ἰωσήφ..., τοῦ Δαβίδ... τοῦ Ἀβραάμ... τοῦ Θεοῦ». Κατά ταῦτα ὁ Ίησοῦς Χριστός ἦτο γνήσιος Έβραῖος καί νόμιμος υἱός. Τοῦτο ἐξησφάλιζεν εἰς αὐτόν ἐθνικήν θέσιν μεταξύ τῶν Έβραίων, πρᾶγμα πού ἀπετέλει, κατά τήν ἐπαγγελίαν καί τούς Προφήτας, τό πρῶτον γνώρισμα τοῦ Μεσσία· «ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τόν Ἰσραήλ» ἦτο ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ καί, «ὡς ἐνομιζετο», υἱός τοῦ Ἰωσήφ.

Τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, μετά τόν κατάλογον τῆς γενεαλογίας, μᾶς παραδίδει ἀμέσως τά κατά τήν γέννη-

σιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, συνοψίζον ὅσα συνέβησαν προηγουμένως εἰς τήν φράσιν ὅτι ἡ Μαρία, μνηστευθεῖσα καί πρῖν νά συγκατοικήσῃ μετά τοῦ Ἰωσήφ, «εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου». Ἦδη τό «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» αἶρει πᾶσαν ὑπόνοιαν καί δηλοῖ σαφῶς ὅτι ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ὑπερφυσική. Ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς, ἐκ πληροφοριῶν τᾶς ὁποίας ἔχει ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Μαρίας, ἄρχεται «ἄνωθεν... ἀκριβῶς» γράφων περὶ τῆς «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» συλλήψεως τῆς ἁγίας Παρθένου, διηγούμενος τά περὶ τόν Ζαχαρίαν καί τῆς Ἐλισάβετ, τά περὶ τόν εὐαγγελισμόν τῆς Μαρίας καί τά περὶ τήν ἐπίσκεψιν αὐτῆς «εἰς τήν ὄρεινὴν μετά σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα». Μέχρι τῆς στιγμῆς πού ὁ Ἰωσήφ ἀντελήφθη τήν φυσικήν κατάστασιν τῆς Μαρίας, οὐδεὶς ἐγνώριζε τό γεγονός, ἐκτός τῆς Μαρίας, ἡ ὁποία ἤκουσεν ἐκ τοῦ Ἀγγέλου τό «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ...» καί ἐκτός τῆς Ἐλισάβετ, ἡ ὁποία μέ τόν χαιρετισμόν τῆς Μαρίας ἠσθάνθη ὅτι «ἐσκήρτησε τό βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς» καί προφητικῶς διείδεν ὅτι ἐνώπιόν της ἦτο «ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου» αὐτῆς. Ὁ Ἰωσήφ εὐρέθη ἐνώπιον τῶν φυσικῶν συνεπειῶν ἑνός ὑπερφυσικοῦ γεγονότος, τᾶς ὁποίας βεβαίως ἦτο ἀδύνατον νά ἐξηγήσῃ. Ἐπειδὴ δέ ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος, δέν ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτόν νά ὑποπτεύσῃ ἢ νά δεχθῆ ἔνοχὴν τῆς Μαρίας, διά τοῦτο καί ἐσκέφθη «λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν». Ἡ μνηστεία κατά τόν Νόμον ἦτο πολύ περισσότερον ἀπό

άπλην υπόσχεσιν γάμου, ἀφοῦ ὁ μνηστήρ ἠδύνατο νά παραλάβῃ τήν μνηστήν εἰς τόν οἶκον του («*πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς*», λέγει τό ἱερόν κείμενον), διά τοῦτο, ὅταν δ' οἰονδήποτε λόγον διελύετο ἡ μνηστεία, ἔπρεπε νά δοθῇ εἰς τήν μνηστήν «*βιβλίον ἀποστασίου*», δηλαδή βεβαίωσις διαζυγίου, πρᾶγμα βεβαίως πού εἶχε δυσαρέστους κοινωνικάς συνεπείας διά τήν γυναῖκα. Διά τοῦτο ὁ Ἰωσήφ, βέβαιος ὢν περὶ τῆς ἀθωότητος καί ἀγνότητος τῆς ἁγίας Παρθένου, ἀλλά καί μὴ δυνάμενος νά ἐξηγήσῃ τό γεγονός, ἐσκέφθη τήν μυστικήν ἀπόλυσίν της. Καί ἐνῶ δέν ἐτόλμησε κἄν νά ἐρωτήσῃ τήν Μαρίαν, διά νά λάβῃ μίαν ἀπάντησιν καί διά νά ἔχη μίαν ἐξήγησιν, ἔλαβεν ἀπάντησιν καί ὁδηγίαν παρά τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰωσήφ ἔζησεν ἕνα δρᾶμα· τά μάτια του διεπίστωσαν ἕνα γεγονός, ἡ δικαιοσύνη του εὐρέθη ἐνώπιον τῆς ἀθωότητος τῆς ἁγίας Παρθένου, δέν ἠδυνήθη νά σκεφθῇ παρά ὅ,τι θά ἦτο ἀνωδυνότερον διά τήν μνηστήν του. Ἐκ τῆς δυσκόλου θέσεώς του τόν ἐξήγαγεν ὁ Θεός· «*Ἰωσήφ... μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν, Μαριάμ τήν γυναῖκα σου...*». Τότε ἀπεκάλυψεν ὁ Ἄγγελος εἰς τόν δίκαιον Ἰωσήφ τό μυστήριον τῆς ἀσπόρου συλλήψεως τῆς Μαρίας, τό ὄνομα τοῦ Μεσ-

σία καί τό ἔργον αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τόν Ἰωσήφ, ἡ Μαρία, ἥτις ἐδέχθη τόν εὐαγγελισμὸν μετὰ τήν μνηστείαν της, ἐγνώριζε τά πάντα, ἀλλά σιωπῶσα «*συνετήρει*» καί ὅσα ἤκουε καί ὅσα ἔβλεπε νά γίνωνται εἰς αὐτήν «*ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς*». Ἄφινεν ἑαυτήν εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, καθὼς καί ὁ Ἰωσήφ, ὅστις μετὰ τήν καθ' ὑπνους θείαν ἀπάντησιν καί ὁδηγίαν, «*ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος*». Τοῦτο εἶναι τό γνώρισμα τῶν Ἁγίων, ὅτι ἀφίνουν ἑαυτούς μέ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο τοὺς καθιστᾷ ἱκανοὺς καί διαγιγνώσκουν ἐκάστοτε τό περὶ αὐτοὺς θεῖον σχέδιον καί ἀναγνωρίζουν τήν φωνήν τοῦ Θεοῦ, ὅταν τοὺς καλῇ. Εἶναι ἄνθρωποι «*παραδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ*», ἄνθρωποι πού ἄγονται «*πνεύματι Θεοῦ*», καθὼς ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅστις, ἀποχαιρετίζων ἐν Μιλήτῳ καί νουθετῶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας πορευόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, ἠσθάνετο ἑαυτόν «*δεδεμένον τῷ πνεύματι*», ἔπειτα δέ, ἀπολογούμενος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα καί ἀναφερόμενος εἰς τήν πρό τῆς Δαμασκοῦ ὑπερφυᾶσιν αὐτοῦ, ἔλεγεν· «*οὐκ ἐγενόμην ἀπειθής τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ*».

Καρύδης Γεώργιος
Κατάστημα Κεντρικό (040)
Τμηματάρχης Β΄
Ταμίας
ΑΜ 27837

Πρός τό Διευθυντή τοῦ καταστήματος «Ἐθνικῆς Τραπεζῆς»
κύριο Ἄγγελο Ζώη.

Κοινοποίηση: ΣΥΕΤΕ

26. 11. 2015

Θέμα: Αἴτηση Ἄδειας ἄνευ ἀποδοχῶν

Ἀξιότιμε κύριε Διευθυντά,

Μέ δεδομένη τήν πύκνωση σύννεφων πολέμου στήν περιοχή μας ὅπου προφανῶς ἡ χώρα μας δέν θά μείνει στό ἀπυρόβλητο, καθότι στόν ἐνδεχόμενο καί ἄμεσα ἐκδηλούμενο πόλεμο ἐμπλέκεται ἡ Νατοϊκή Τουρκία, θεωρῶ ὑποχρεωσή μου ὑψίστης προτεραιότητας τήν ἐνεργητική μου συνδρομή κατά τῶν δυνάμεων τῆς Τουρκίας μέσω τῆς ἐθελοντικῆς στράτευσης στόν στρατό τῆς ὀρθόδοξης Ρωσίας, ἐφόσον ἡ Ρωσία προβεῖ στήν κήρυξη πολέμου κατά τῆς Τουρκίας, ἐλπίζοντας ὅτι ἡ χώρα μας θά τηρήσει οὐδέτερη στάση καί δέν θά συνδράμει ὡς μέλος τοῦ ΝΑΤΟ τή «σύμμαχο» Τουρκία στρεφόμενη κατά τῆς ὁμόθρησκης Ρωσίας καί θά ἀποτρέψει τόν ἀδελφοκτόνο πόλεμο μεταξύ Ἑλλήνων στρατευμένων ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ ΝΑΤΟ καί Ἑλλήνων πού θά πολεμοῦν στό πλευρό τῆς Ρωσίας, καί αἰτοῦμαι τή χορήγηση ἄδειας ἄνευ ἀποδοχῶν ἀορίστου διάρκειας, συνυφασμένης μέ τή διάρκεια καί ἔκβαση τοῦ πολέμου, ἐπισημαίνοντας ιδιαίτερα τήν προσοχή σας στό γεγονός ὅτι, ἔχοντας συναίσθηση τῶν καταστροφικῶν συνεπειῶν τοῦ πολέμου αὐτοῦ, ἀπευθύνω ἐναγώνια, καί ὕστατη τῆς ἀπό μακρόν κατατεθείσας πρότασής μου, ἔκκληση, τήν ὁποία παρακαλῶ νά διαβιβάσετε στή σεβαστή Διοίκηση τῆς Τράπεζας, γιά ἄμεση πώληση τῆς ἐδρεύουσας στήν μέχρι σήμερα Τουρκική ἐπικράτεια θυγατρικῆς Finansbank προκειμένου νά ἀποσοβηθεῖ ὁ κίνδυνος ἀφ' ἑνός ραγδαίας ὑποτίμησης τῆς τρέχουσας ἀξίας της καί ἀφ' ἑτέρου προκειμένου νά μέ ἀπαλλάξετε ἀπό τήν ἀπευκταία ἐνδεχόμενη πράξη συμμετοχῆς μου σέ πολεμικές ἐπιχειρήσεις κατά Ἐθνικῶν μας περιουσιακῶν στοιχείων στή γείτονα χώρα.

Μέ τιμή
Γεώργιος Καρύδης

Σ.Σ. Ὅσον καί ἂν ἀπορῆ ἢ ἂν διαφωνῆ μέ τό κείμενο αὐτό ὁ ἀναγνώστης, ἡ πρόθεση τοῦ κυρίου Γ. Καρύδη εἶναι εἰλικρινῆς καί ἡ φιλοπατρία του χρήσιμη γιά τήν ἐποχή μας.

